

REPUBLICA E SHQIPËRISË
KOLEGJI UNIVERSITAR "REALD"

BULETINI SHKENCOR
“REALD”
Vol.8 No.2
social & economic sciences

SCIENTIFIC MULTIDISPLINARY JOURNAL

open access journal

licensed under the Creative Commons Attribution-Non-Commercial NoDerivs License
(Creative Commons Attribution 4.0 International License)

Indexed in Cross ref

DOI of Journal doi.org/10.59858/

DOI of Volum doi.org/10.59858/BSHR10005

Indexed in Copernicus <https://journals.indexcopernicus.com/search/details?id=125201>

Copernicus ICV 81.6/100 2022

KOLEGJI UNIVERSITAR “REALD”
BULETINI SHKENCOR REALD
Volumi 8, Numri 2, 15 December 2023
ISSN 2411-5592

Editor-in-Chief

PhD. Engjëllushe ZENELAJ

Associate Editors

Prof.Ludovico Sbordone, University of Molise, Italy
Prof.Asc. Mirko Perano, University of Salerno, Italy
Prof.Asc Antonio Lanza University of Salerno, Italy

Editorial Board

Prof.Asc.Alessandro Ruggiero University of Salerno, Italy
Prof.Asc. Pietro Campiglia, University of Salerno, Italy
Prof.Asc. Adelina Raka, University “Ukshin Hoti”, Prizren
Prof. As. Dr. Vitori Hasani, University “Ismail Qemali” Vlora
Dr.Enkelejd Mehilli, University “Ismail Qemali” Vlora
Dr.Ilva Lamaj, University “Ismail Qemali” Vlora
Dr.Ulvin Veizaj, University “Ismail Qemali” Vlora

Editorial & Publishing Office

Halisa Babasi, Journal Coordinator contact: buletini@unireald.edu.al
Kevin Beqiri, Editorial Office Assistant & web design

PUBLISHER

Kolegji Universitar Reald/University College Reald
Address: Rruga “Zahir Pajaziti”, Vlorë, Albania

Tel: (+355) 6820-32298, **e-mail:** buletini@unireald.edu.al, **web:** www.unireald.edu.al

© Buletini Shkencor Reald / Kolegji Universitar “Reald

Buletini Shkencor “Reald” is an online multidisciplinary scientific journal equipped with ISSN.

The journal is run by the Scientific Research Center, Reald University College, Vlorë

The journal publishes scientific works of the academic staff of "Reald" University College and other researchers, local and foreign.

Manuscript preparation must be in full compliance with the journal's Guidelines published on the official website www.unireald.edu.al.

The journal is one blind review.

The journal publishes articles in Albanian, Italian and English. For Albanian authors, the submission of the manuscript is made in the Albanian language and in one of the foreign languages.

The authors of the articles are fully legally responsible for the authorship of the prepared manuscripts.

Buletini Shkencor “Reald” does not bear any legal responsibility in case of plagiarism or other proven violations.

The journal is indexed in Cross ref and Copernicus.

All authors interested in publishing in the Buletini Shkencor “Reald” can contact at the email address: buletini@unireald.edu.al , or the official website www.unireald.edu.al.

Buletini Shkencor “Reald” është një revistë shkencore multidisiplinare pajisur me ISSN elektronike.

Revista drejtohet nga Qendra Kërkimore Shkencore, Kolegji Universitar Reald, Vlorë

Revista boton punime shkencore të stafit akademik të Kolegjit Universitar "Reald" dhe studiuesve të tjerë, vendas dhe të huaj.

Përgatitja e dorëshkrimit duhet të jetë në përputhje të plotë me Udhëzimet e revistës të publikuara në faqen zyrtare www.unireald.edu.al.

Dorëshkrimet e dorëzuara shqyrtohen në mënyrë anonime.

Revista boton artikuj në shqip, italisht dhe anglisht. Për autorët shqiptarë, botimi i dorëshkrimit bëhet në gjuhën shqipe dhe në një nga gjuhët e huaja.

Autorët e artikujve janë plotësisht ligjërisht përgjegjës për autorësinë e dorëshkrimeve të përgatitura.

Buletini Shkencor “Reald” nuk mban asnjë përgjegjësi ligjore në rast të plagjiaturës apo shkeljeve të tjera të vërtetuara.

Revista është e indeksuar në Cros Ref dhe Copernicus .

Të gjithë autorët e interesuar për të botuar në Buletinin Shkencor “Reald” mund të kontaktojnë në adresën e emailit: buletini@unireald.edu.al , ose në faqen zyrtare www.unireald.edu.al .

Bollettino Scientifico "Reald" è una rivista scientifica multidisciplinare dotata di ISSN elettronico.

La rivista è gestita dal Centro di ricerca scientifica, Reald University College, Valona

La rivista pubblica i lavori scientifici del personale accademico del "Reald" University College e di altri ricercatori, locali e stranieri.

La preparazione del manoscritto deve avvenire nel pieno rispetto delle Linee guida della rivista pubblicate sul sito ufficiale www.unireald.edu.al.

I manoscritti inviati vengono esaminati in forma anonima.

La rivista pubblica articoli in albanese, italiano e inglese. Per gli autori albanesi il manoscritto è pubblicato in lingua albanese e in una delle lingue straniere.

Gli autori degli articoli sono pienamente responsabili legalmente della paternità dei manoscritti preparati.

Il Bollettino Scientifico "Reald" non si assume alcuna responsabilità legale in caso di plagio o altre violazioni confermate.

La rivista è indicizzata su Cross Ref e Copernicus.

Tutti gli autori interessati a pubblicare sul Bollettino Scientifico "Reald" possono contattare l'indirizzo email: buletini@unireald.edu.al, oppure il sito ufficiale www.unireald.edu.al.

CONTENT/CONTETNUTO/PËRMBAJTJA

Halisa Babasi. “*The impact of trade openness on poverty reduction: Evidence from Western Balkans*”,.....pp. 6–19

Halisa Babasi. “*Ndikimi i zgjerimit të tregut në reduktimin e varfërisë: evidencë nga Ballkani perëndimor,*”
.....f. 20–33

Engjellushe Zenelaj, Suada Hawa, Ermelinda Durmishi, Kevin Beqiri,
“*Indeksimi ne CROSS REFF, integritet, zhvillim institucional dhe professional,* .....f. 34–44.

Engjellushe Zenelaj, Suada Hawa, Ermelinda Durmishi, Kevin Beqiri,
“*Cross ref indexing, integrity, institutional and professional development,*”
..... pp. 45-55

Engjellushe Zenelaj, Suada Hawa, Ermelinda Durmishi, “*Sfidat e universiteteve për kërkimin shkencor në ballkanin perëndimor,*”
..... f. 56-68

Engjellushe Zenelaj, Suada Hawa, Ermelinda Durmishi, “*The challenges of universities regarding scientific research in the Western Balkan,*”
.....p.69-81.

© 2023 Babasi H. & Buletini Shkencor Reald.

This is an open access article licensed under the [Creative Commons Attribution 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

Peer review method: Blind review

Review Article - case study

DOI: 10.59858/BSHR100051

Received:10.11.2023, Accepted: 01.12.2023, Published: 15.12.2023

Cito: Babasi H. (2023) “*The impact of trade openness on poverty reduction: Evidence from Western Balkans*”, *Buletini Shkencor Reald*, Vol 8(2), pp. 6–19. 10.59858/BSHR100051

THE IMPACT OF TRADE OPENNESS ON POVERTY REDUCTION: EVIDENCE FROM WESTERN BALKANS

M.Sc. Halisa BABASI

Economist, “BB group Construction”, Tirana <https://orcid.org/0009-0009-7180-2522> halisababasi1@gmail.com

Abstract

The eradication of poverty in all its forms is one of the greatest challenges faced by the world during the last decades. It is listed as the first one among the seventeen “Sustainable Development Goals” established by the United Nations.

Although most economists agree that in the long run, economies that are engaged in international trade perform better in aggregate than do the closed ones, the impact that trade openness has on poverty reduction is ambiguous.

The purpose of this study is to examine the impact of trade openness on poverty reduction, with evidence on the Western Balkan countries, using annual data for the period 2000-2019.

The methodology used comprises both descriptive statistics and multiple regression analysis using the panel fully modified least square model. The human development index is taken as the dependent variable, serving as a proxy for poverty.

The selected explanatory variables include exchange rate, trade openness, foreign direct investment, inflation rate, real GDP, and remittances. The data used in this study are collected from the World Bank and the United Nations. The novelty of this study remains to the fact that it is among the few initiatives that attempts to examine directly the impact of trade openness on poverty reduction regarding this group of countries, for the last two decades period through a fully modified least square method. The findings

---

can serve and can be taken into consideration when applying comparable econometric analysis in the future research.

Key words: *Mood disorder, comorbidity, substance abuse, cannabis*

I. INTRODUCTION

Although the numerous benefits of trade have been generally talked about, its effect on poverty reduction remains a very debated issue, particularly in emerging economies. Poverty itself frequently ignites lines past the extent of financial matters and administration, thus it is needed to figure out the impact of trade. Many suspect that it can be disadvantageous to the poor people, and that less developed countries are not similarly ready to create utilization of the opportunities emerging out of expanding markets in the fast-paced globalized world. (Le Goff & Singh, 2014)

The traditional trade theory assumes that through specialization, effective resource allocation, productivity and investments in innovation, there are significant gains from trade at national level. On the other hand, poverty is a worldwide phenomenon that is commonly present in the emerging economies, such as the Western Balkan countries. It can be defined as a feature of individuals at the last class of financial standing, that do not manage to pay for the cost of the essential needs of living.

According to the United Nations Conference on Trade and Development, the global trade reached a record high in 2021, about USD 28.5 trillion; an increase of about 25 percent relative to 2020, and an increase of almost 13 percent relative to pre-pandemic levels. Such a positive trend was largely the result of increases in commodity prices, subsiding pandemic restrictions and a strong recovery in demand due to economic stimulus packages. These trends are likely to decline, and international trade normalized during the last two years.

On the other hand, trade openness implies diminishing exchange boundaries and encouraging international exchange. It facilitates new marketplaces for local products and presents innovative items in the homegrown marketplace. That is advantageous to all customers and producers, thus prompting an expansion in national income. However, there are also several drawbacks. As a considerable number of emerging countries have large-size populations living in destitution, thus, the utilization of the fundamental necessities is certainly not guaranteed, and the effect of international trade on poverty turns into a significant problem. Regardless of whether the national income increases, the effect on poverty should not be ignored. Both hypothetical and experimental evidence suggests that trade is poverty improving, in spite of the fact that it is not the most grounded instrument for neediness decrease, however it is the least expensive and generally reachable (Winters et al. 2004).

Furthermore, trade liberalization can increase the variety of goods and services accessible to the poor and decrease their prices, thus increasing real income and reducing poverty. In reality, trade growth makes both winners and losers. It can diminish both relative and absolute destitution, or none of them, yet is generally found to help the poor proportionately with the rest of the population. However, the impact it has on poverty, apart from the effect on overall growth, is not systematic and there is substantial variation on findings due to country characteristics and different time spans observed (Berg and Krueger, 2002).

There is no fixed measure for poverty, thus studying it has been difficult. Moreover, the trade-poverty connection is tremendously complex and case-specific, making methodical empirical studies relatively difficult in practice.

1.1 Research questions, objectives, and hypotheses of the study

The research questions of this study are:

- What is the impact of trade openness on poverty reduction in Western Balkan countries?
- Is this impact significant in eradicating poverty, and satisfactory for the countries?

The objectives of this study are as below:

- To inspect the nature and trend of the data for all the variables through descriptive statistics, and to investigate their relationship.
- To conduct the appropriate tests in order to end up with a significant model.
- To study the effect of the included macroeconomic indicators on the poverty rate through econometric examination, and to interpret the results.

This study tends to give answers the below hypothesis:

Hypothesis 1. Exchange rate has a significant negative impact on poverty rate;

Hypothesis 2. FDI has a significant positive impact on the poverty rate;

Hypothesis 3. Inflation rate has a significant positive impact on poverty rate;

Hypothesis 4. Trade openness has a significant negative impact on poverty rate;

Hypothesis 5. Real GDP has a significant negative impact on poverty rate;

Hypothesis 6. Remittances have a significant negative impact on poverty rate.

1.2 Study area

As mentioned above, this study will provide evidence from Western Balkan countries regarding the analysis of this study. Specifically, the included countries are Albania, Bosnia and Herzegovina, Montenegro, North Macedonia and Serbia. Kosovo is not included due to missing data and sovereignty issues. The time period that is considered is from 2000 to 2019. The years 2020, up to 2022 were not included due to the external COVID-19 pandemic shock, to avoid endogeneity issues in the observed data.

The analysis consists of balanced panel data, and the methodology used is panel fully modified least squares, utilizing the EViews statistical software.

II. LITERATURE REVIEW

International trade has been a broadly discussed issue across the emerging economies. In the recent three decades, most of the emerging countries amplified their engagement to foreign trade.

According to the traditional trade theory, the Stolper–Samuelson theory assumes that the abundant factor ought to have an expansion in the real income when an economy engages more in international trade. In case that the abundant factor in emerging economies is unskilled labor, the framework proposes that the unskilled poor people obtain the greatest gain from trade. However, Winters (2000) claimed that the theorem was incompetent in answering questions on trade and poverty in the real-world practice, due to its dependence on restrictive assumptions.

Thus, assuming trade openness and poverty to be both easily estimated, and in the event that there were numerous authentic cases wherein development could be recognized as the main financial shock, it may be not difficult to determine basic experimental consistencies connecting the two indicators. Practically, these circumstances do not hold, so there is minimal direct proof on this inquiry. Experts along these lines are obliged to attempt to break down the connection into steps and order the proof on every one of them exclusively. However, there are different views related to the impact of trade openness on poverty reduction, and there is an ambiguity on its benefits and drawbacks.

From the reviewed literature, there are three ways of linkage between the two indicators, such that (1) trade openness decreases poverty, or (2) trade grounds the poverty to increase, or that may be (3) a complicated linkage between these two indicators.

2.1. Relationship between the observed explanatory variables and poverty reduction

Poverty eradication has been a broadly discussed subject of study along the years, since it is one of the main sustainable development goals, since the establishment by the United Nations.

Although there are many influencing factors that contribute to poverty, the review of the literature will focus on trade openness, foreign direct investment, exchange rate, remittances, real GDP, and inflation rate.

2.1.1 Exchange rate & Poverty

Diallo (2007) explored the relationship between exchange rate and poverty by using the GMM estimation method. The study concludes that real exchange rate depreciation favors the poor people, if we assume an equal distribution of income and a complete soundness of institutions.

On the other side, Nzekwu (2006) in his study on Nigeria, suggests for a negative correlation between exchange rate and poverty. Findings show that a depreciated exchange rate could increase the exports and imports, and increase the cost of living also for the poor. The same conclusion was found also by Elbadawi (2014), and Gnanon (2020).

2.1.2 Inflation rate & poverty

Poverty and inflation have a connection due to the fact that money has value, and its value can grow or diminish. As the cost of basic needs increases, the amount of financial resources necessary to afford those needs also increases. Such increasing costs lead to decreasing purchasing power, and if individuals' income level does not increase at as high a rate as the inflation increases, they will become poorer.

Such phenomenon was analyzed in the paper of Hollister & Palmer (1969), investigating the case of Latin America, over the period 1948-1969. It was concluded that inflation rate is positively correlated with poverty. Also, Talukdar (2012) explored the inflation-poverty relationship, considering 115 developing countries, for the time span 1981- 2008, and the conclusion was the same.

Likewise, Chani et al. (2011) investigated the role of economic growth and inflation in explaining the prevalence of poverty in Pakistan, for the period 1927-2008. The empirical results showed that economic growth and investment had negative impact on poverty, while inflation had a positive impact. Whereas, the effect of trade openness on poverty was found to be insignificant.

Easterly and Fischer (2001) used polling data for more than 31 thousand households, in 38 countries. The study concluded that inflation is positively correlated with poverty. The same conclusion was also suggested by Cardoso and Urani (1995) and Ravallion (1998).

2.1.3 Foreign Direct Investment & Poverty

The linkage between FDI and poverty is very complex. It may directly affect it by the utilization of different channels like production, human capital, and employment (Tsai & Huang, 2007). Yet, there are also indirect channels such as the economic growth or distribution effect (Magombeyi & Odhiambo, 2017).

The contribution degree of FDI to poverty alleviation depends also on several features such as the type of investments and financing way, accompanied with the development level of the host country (Meyer, 2004).

Gohou and Soumare (2012) on their study examined 52 African countries, over the time-span 1990-2007. In their study were used the HDI and per capita GDP as

---

proxies for poverty. The findings suggest a positive correlation between FDI and poverty, for both proxies.

Such a positive correlation was also suggested by Jalilian and Weiss (2002), Bharadwaj (2014), Fowowe and Shuaibu (2014), Israel (2014), Shamim et al. (2014), Ucal (2014), Utama (2015), and Magombeyi & Odhiambo (2017).

On the other hand, Huang et al. (2010), Ali and Nishat (2010), and Topalli et al. (2021) suggested on their studies for a negative effect of FDI on poverty.

2.1.4 Real GDP & Poverty

Moser and Ichida (2001) on their study confirm a strong and robust relationship between economic growth and poverty reduction in sub-Saharan Africa, employing a panel of 46 countries covering the period 1972-97. This conclusion is in line with the study of Harutyunyan (2016), and Fauzel (2020).

2.1.5 Remittances & Poverty

Nahar and Arshad (2017) on their study investigated the effects of remittances on poverty in Indonesia over the period 1983 to 2015. The study found that an increase in remittances led to a reduction in poverty by 2.56%. The small effect of remittances on poverty's reduction could possibly be explained by the low educational background of the migrants, low wage jobs, expensive remittance costs, and migrants not knowing how to remit money through formal financial institutions. The same conclusion was suggested from the studies of Yoshino et al. (2017), Inoue (2018), Musakwa et al. (2022).

III. METHODOLOGY

The purpose of this study is to analyze the impact of trade openness on poverty reduction, for the Western Balkan countries. For the conduction of this study, secondary data were collected from the World Bank and United Nations, over the period 2000 to 2019.

The primary variables are the human development index serving as a proxy for poverty, which is also our variable of interest; exchange rate, FDI, and inflation rate. Due to heteroscedasticity and multicollinearity, it was decided for the panel to fully modified least squares method, which is recommended in literature if such problems are present in the model.

IV. DISCUSSION

In order to investigate the impact of trade openness on the poverty alleviation for the WBs, a panel regression analysis was utilized to obtain the regression equation and to provide a conclusion on the impact that the selected explanatory variables have on the dependent one. The multiple regression equation can be presented as follows:

$$\text{HDI}_{it} = \beta_0 + \beta_1 \text{EXCH}_{it} + \beta_2 \text{FDI}_{it} + \beta_3 \text{INFL}_{it} + \beta_4 \text{TRADEOP}_{it} + \beta_5 \text{GDP}_{it} + \beta_6 \text{REMIT} + \varepsilon_{it}$$

The first incentive for this selection was on several authors that have examined the relationship between trade openness and poverty, who used HDI as a proxy for poverty, such as Adediran (2012), Ahmad et al (2012), Sofilda and Sholeh (2013), and Mahmud (2014).

The regression equation is based on the study of Onakoya et al (2019), who investigated the impact of trade on poverty, providing evidence for 21 African countries. Additionally, it is added the real GDP and remittances as explanatory variables, due to their significant impact in the Western Balkans' economy.

4.1 Regression Results

To appropriately direct the investigation, firstly must be analyzed the relationship between the observed variables. Likewise, to conduct the appropriate tests to check the unbiasedness of the results. The estimations are carried out by using EViews 12 program.

Prior to the regression estimation, based on the descriptive statistics and Jarque-Bera test, it can be stated that the normal distribution testing is not valid due to the heterogeneity issue¹. Afterwards, the stationarity of the data was tested, based on the test of Levin, Lin and Chu. The variables were found to be non-stationary.²

Then, it was tested for multicollinearity, and based on the result, it was concluded that there is no multicollinearity present in the model.³

Another test that must be conducted is heteroscedasticity testing. Referring to the obtained results, can be stated that there is heteroscedasticity present in data.⁴

Lastly, regarding the autocorrelation test, it is found that there is serial correlation present in the data.⁵

4.2 Panel Fully Modified Least Squares Model

After the conduction of all the appropriate tests and based on the results, it was decided that the Panel fully modified LS Model is more appropriate to analyze the effect of explanatory variables on our variable of interest, which is HDI, serving as a proxy for poverty. Due to heteroskedasticity and multicollinearity it is decided to use the panel FMLS method, which is recommended in the literature to be used in case that the time series are heteroscedastic and have serial correlation problem. Through this method can be obtained more robust and significant results⁶.

¹ see Appendix A

² see Appendix B

³ see Appendix C

⁴ see Appendix E

⁵ see Appendix F

⁶ see Appendix G

From the coefficients of t-statistics, it is suggested that most of the independent variables have insignificant impacts on the dependent variable, because the probability values are higher than 5 percent significance level. The variables that resulted to be statistically significant are the real GDP and the remittances at 5 percent significance level, and trade openness at 10 percent.

The value of the overall explanatory power suggests that more than 71 % of variation on HDI is explained by the included explanatory variables. The probability value of F-statistic is less than the 5% level of significance, meaning that the overall model is statistically significant.

Related to the value of coefficients, we can comment that the suggested impact is relatively low in decimal points, due to the fact that HDI has values from 0 to 1. However, for such an index the found values of the impact are sufficiently significant.

Considering the real GDP coefficient of regression, for one unit increase in the rate of real GDP, there will be 5.85E-12 units increase in HDI, serving as a proxy for poverty. So, there is a positive relationship between them, which such finding does not fall in line with the conclusions made in other studies, and the fifth null hypothesis of this study must be rejected.

Regarding remittances coefficient, we can say that for one unit increase in the remittances, there is 2.15E-05 units decrease in HDI, *ceteris paribus*. This implies a negative relationship between the two variables, as stated by the sixth hypothesis of this study. Such results are in compliance with prior studies, such as the study of Nahar and Arshad (2017), Pekovic (2017)

Yoshino et al. (2017), Inoue (2018), and Musakwa et al. (2022).

Lastly, regarding the trade openness coefficient, it can be stated that for one unit increase in trade openness, there will be 0.00067 units increase in HDI, *ceteris paribus*. Such results are not in compliance with the hypothesis of this study. However, it falls in line with prior studies, such as the study of Hoekman et al. (2001), Winters et al. (2004), Harrison (2006), and Chaudhry & Imran (2013).

V. CONCLUSIONS & RECOMMENDATIONS

Based on the empirical findings, this study concludes that the exchange rate has a negative relationship with poverty, which is proxied by the human development index, even though insignificant. FDI and inflation rate were found to have a positive impact on poverty, but still not significant. Whereas remittances were found to have a negative significant impact, and real GDP and trade openness to have a positive significant impact.

The originality of this study stands on the fact that it is among the few initiatives that attempts to examine directly the impact of trade openness on poverty reduction regarding this group of countries, specifically for the last two decades, through panel data analysis.

As in every other study, there are several limitations. Firstly, the missing data about Kosovo, and thus the exclusion from the sample, remains a limitation of this study.

Secondly, the selected variables of this study do not cover all the macroeconomic indicators that may be useful in poverty alleviation. And lastly, the non-availability of data for the direct

poverty indicators, for most of the observed years. Thus, this study could not use a direct

measure for poverty rate, but was constrained to use the HDI as a proxy variable. The results obtained must take into account these limitations.

Nevertheless, the analysis carried out in this study is a first step toward the investigation of the effect of trade openness on poverty reduction in the Western Balkans, and additional explanatory variables should be taken into consideration in order to present a larger picture on this issue. The results can serve and be taken into consideration when applying comparable econometric analysis in the future research.

Considering the influencing factors of high poverty rates can aid to put efforts on creating a beneficial environment for poverty reduction. Some recommendations that may help WBs in reducing the rate of poverty, could be to provide all people with access to basic social services, create and improve access to jobs, invest in and implement agricultural programs, develop and implement rapid and sustained economic growth policies and programs, and very importantly an encouragement of the countries to engage in trade as a path out of poverty. Additionally, there is a need for further investigation and more upcoming studies on poverty reduction regarding this group of countries.

REFERENCE

1. Adediran, O. A. (2012). *An assessment of human development index and poverty parameters in the millennium development goals: Evidence from Nigeria*. Department of Economics, Crescent University PMB, 2082
2. Ahmad, N., Luqman, M., Hayat, M. F., & Ahmad, A. (2012). *The impact of trade liberalization, population growth and income inequality on poverty: A case study of Pakistan*. Research Journal of Economics, Business and ICT, 5
3. Ali, M., Nishat, M., Anwar, T. (2009). *Do foreign inflows benefit Pakistani poor? The Pakistan Development Review*, 715-738
4. Bharadwaj, A. (2014). *Reviving the globalization and poverty debate: Effects of real and financial integration on the developing world*. *Advances in Economics and Business*, 2, 42-57

5. Berg, M. A. & Krueger, A. O. (2002). *Trade, growth, and poverty: A selective survey*. International Monetary Fund
6. Cardoso, E., Urani, A. (1995). *Inflation and Unemployment as Determinants of Inequality in Brazil: the 1980s. In Reform, recovery, and growth: Latin America and the Middle East* (pp. 151-176). University of Chicago Press.
7. Chani, D., Irfan, M., Pervaiz, Z., Jan, S. A., Ali, A., Chaudhary, A. R. (2011). *Poverty, inflation and economic growth: empirical evidence from Pakistan*. World Applied Sciences Journal, 14(7), 1058-1063
8. Chaudhry, I. S., Imran, F. (2013). *Does trade liberalization reduce poverty and inequality? Empirical evidence from Pakistan*. Pakistan Journal of Commerce and Social Sciences (PJCSS), 7(3), 569-587
9. Diallo, O. (2007). *Poverty and real exchange rate: Evidence from panel data*. Journal of African Development, 9(1), 67-104
10. Easterly, W., Fischer, S. (2001). *Inflation and the Poor*. Journal of money, credit and banking, 160-178
11. Elbadawi, I. A. (2014). *Real exchange rate undervaluation and poverty. Economic Growth and Poverty Reduction in Sub-Saharan Africa: Current and Emerging Issues*
12. Fauzel, S. (2020). Investigating the impact of trade on poverty reduction in a small island economy. Forum for Social Economics (pp. 1-20)
13. Fowowe, B., & Shuaibu, M. I. (2014). *Is foreign direct investment good for the poor? New evidence from African countries*. Economic Change and Restructuring
14. Gnanon, S. K. (2020). *Effect of poverty on real exchange rate in developing countries*
15. Harrison, A. (2006). *Globalization and Poverty*, NBER Working Paper 12347
16. Harutyunyan (2016). *Globalization, Poverty and Inequality in Armenia*. American University of Armenia. Political Science and International Affairs Program.
17. Hoekman, B., Michalopoulos, C., Schiff, M., & Tarr, D. (2001). Trade policy reform and poverty alleviation. The World Bank Development Research Group.
18. Hollister, R. G., Palmer, J. L. (1969). *The impact of inflation on the poor*. University of Wisconsin
19. Huang, C. H., Teng, K. F., Tsai, P. L. (2010). *Inward and outward foreign direct investment and poverty: East Asia vs. Latin America*. Review of World Economics, 146(4), 763-779
20. Inoue T. (2018). *Financial development, remittances, and poverty reduction: Empirical*

-
- evidence from a macroeconomic viewpoint*. Journal of Economics and Business, 9659-68
21. Israel, A. O. (2014). *Impact of foreign direct investment on poverty reduction in Nigeria* (1980–2009). Journal of Economics and Sustainable Development, 5(20), 34-45
  22. Jalilian, H., Weiss, J. (2002). *Foreign direct investment and poverty in the ASEAN region*. ASEAN Economic Bulletin, 231-253
  23. Le Goff, M., & Singh, R. J. (2014). *Does trade reduce poverty? A view from Africa*. Journal of African Trade, 1(1), 5-14
  24. Magombeyi, M. T., Odhiambo, N. M. (2017). Foreign direct investment and poverty reduction. Comparative Economic Research, 20(2), 73-89
  25. Mahmud, S. (2014). The linkage between trade, development and poverty alleviation.
  26. Moser, G. G., Ichida, T. (2001). Economic growth and Poverty reduction in Sub-Saharan Africa. IMF Working Paper No. 2001/112
  27. Musakwa, M. T., & Odhiambo, N. M. (2022). *Remittance inflows and poverty Nexus in Botswana: a multivariate approach*. Journal of Sustainable Finance Investment, 12(2). 475-489
  28. Nahar, F. H., Arshad, M. (2017). *Effects of remittances on poverty reduction: The case of Indonesia*. Journal of Indonesian Economy and Business Volume 32, Number 3, 2017, 163 – 177
  29. Nzekwu, G. (2006). *Exchange rate stability & poverty reduction in Nigeria*. Bullion, 30(3), 7
  30. Onakoya, A., Johnson, B., & Ogundajo, G. (2019). *Poverty and trade liberalization: empirical evidence from 21 African countries*. Economic research-Ekonomskistraživanja, 32(1), 635-656
  31. Peković, D. (2017). *The effects of remittances on poverty alleviation in transition countries*. Journal of International Studies, 10(4) (2017)
  32. Ravallion, M. (1998). *Poverty lines in theory and practice* (Vol. 133). World Bank
  33. Shamim A., Azeem P. and Naqvi M.A. (2014), Impact of FDI on poverty reduction in Pakistan, 'International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences'
  34. Sofilda, E., Hamzah, M., Sholeh, A. (2013). *Human development and poverty in Papua Province* (An analysis of simultaneous approach on Panel Data Regression). OIDA International Journal of Sustainable Development, 6(06), 51-62
  35. Talukdar, S. R. (2012). *The effect of inflation on poverty in developing countries: A panel data analysis* (Doctoral dissertation).
-

36. Tsai, P. L., Huang, C. H. (2007). *Openness, growth and poverty: The case of Taiwan*. World Development, 35(11), 1858-1871
37. Ucal, M. Ş. (2014). *Panel data analysis of foreign direct investment and poverty from the perspective of developing countries*. Procedia-Social and Behavioral Sciences, 109, 1101-1105
38. United Nations Conference on Trade and Development (2022). *Human Development Index Database*.
39. Utama, N. P. (2015). *Foreign direct investment and the poverty reduction nexus in Southeast Asia*. Poverty reduction policies and practices in developing Asia, 281
40. Winters, L. A. (2000). *Trade liberalization and poverty*. Poverty Research Unit at Sussex, University of Sussex
41. Yoshino, N., Taghizadeh-Hesary, F., and Otsuka, M. (2017) *International Remittances and Poverty Reduction: Evidence from Asian Developing Countries*. ADBI Working Paper 75

Appendix A Descriptive Statistics

	HDI	EXCH	FDI	INFL	TRADEOP	REAL GDP	REMIT
Mean	0.752	48.87	7.263	6.570	74.38	1.48E+10	1277.7
Median	0.757	49.34	5.850	3.816	74.36	1.07E+10	811.5
Maximum	0.829	143.7	37.30	86.82	132.1	5.22E+10	4649.88
Minimum	0.671	0.679	0.500	-0.632	38.84	9.84E+10	0.000
Std. Dev.	0.040	45.02	5.622	11.99	20.25	1.36E+10	1250.3
Skewness	-0.205	0.325	2.346	5.511	0.411	1.5196	1.016
Kurtosis	2.151	1.806	10.93	35.69	2.781	4.2370	3.114
Jarque-Berra	3.708	7.701	354.3	4959.8	3.019	44.863	17.272
Probability	0.156	0.021	0.000	0.000	0.220	0.000	0.000

Source: Compiled by the Author, using EViews

Appendix B Unit root test

	Individual intercept (at level)	Prob.	Individual intercept & trend (at level)	Prob.	Individual intercept & trend (at 1 st difference)	Prob.
HDI	-3.34	0.00	-0.74	0.22	-4.45	0.00
EXCH	-3.41	0.00	-4.27	0.00	-7.00	0.00
FDI	-2.85	0.00	-3.09	0.00	-4.93	0.00
INFL	-18.04	0.00	-30.14	0.20	-9.13	0.00
TRADEOP	-0.39	0.34	-3.02	0.00	-6.40	0.00
REMIT	-2.89	0.00	-0.50	0.30	-2.67	0.00
REAL GDP	-2.30	0.01	-0.83	0.20	-4.51	0.00

Source: Compiled by the Author, using EViews

APPENDIX C Correlation matrix

	HDI	EXCH	FDI	INFL	TRADE	GDP	REMIT
HDI	1						
EXCH	-0.131	1					
FDI	0.395	-0.217	1				
INFL	-0.217	-0.008	-0.060	1			
TRADE	0.107	-0.410	-0.091	-0.158	1		
GDP	0.266	0.313	-0.200	-0.054	0.034	1	
REMIT	0.165	-0.220	-0.202	-0.217	-0.052	0.826	1

Source: Compiled by the Author, using EViews.

Appendix D Multicollinearity test, using VIF

Variable	Coefficient Variance	Centered VIF
EXCH	8.61E-09	1.549
FDI	4.12E-07	1.154
INFL	9.49E-08	1.211
TRADE OP	4.02E-08	1.464
REAL GDP	2.40E-25	3.942
REMITTANCES	2.79E-11	3.872
C	0.000417	NA

Source: Compiled by the Author, using EViews.

Appendix E Heteroscedasticity Test

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
HDI	0.00022	0.00081	2.77529	0.0065
HDIF^2	-0.00261	0.00107	-2.4297	0.0168

Source: Compiled by the Author, using EViews

Appendix F Autocorrelation Test

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	-5.53E-19	0.0278	-1.98E-16	1.0000
AR (1)	0.6103	0.0732	8.3363	0.0000

Source: Compiled by the Author, using EViews

Appendix G

Panel Fully Modified Least Squares Model. Estimation of the regression results

Dependent Variable: Human Development Index

Method: Panel Fully Modified Least Squares

Sample: 2000 2019

Periods included: 19

Cross-Sections Included: 5

Total Panel (Balanced) Observations: 95

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
EXCH	-6.12E-05	0.000310	-0.197295	0.8441
FDI	0.001027	0.000806	-1.273799	0.2062
INFL	0.000404	0.000472	0.856537	0.3941
TRADEOP	0.000670	0.000358	1.873364	0.0645
REAL GDP	5.85E-12	1.35E-12	4.333012	0.0000
REMITTANCES	-2.15E-05	7.82E-06	-2.743340	0.0074
R-Squared	0.713741			
Adj. R-sq.	0.679663			
F-statistic	0.021828			
Prob(F-stat.)	0.000805			

Source: Compiled by the author

© 2023 Babasi H. & Buletini Shkencor Reald.

This is an open access article licensed under the [Creative Commons Attribution 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

Peer review method: Blind review

Review Article - case study

DOI: 10.59858/BSHR100051

Received:10.11.2023, Accepted: 01.12.2023, Published: 15.12.2023

Cito: Babasi H. (2023) “Ndikimi i zgjerimit të tregut në reduktimin e varfërisë:evidencë nga Ballkani perëndimor,””, *Buletini Shkencor Reald* ,Vol 8(2), pp. 20–33. 10.59858/BSHR100051

NDIKIMI I ZGJERIMIT TË TREGUT NË REDUKTIMIN E VARFËRISË:EVIDENCË NGA BALLKANI PERËNDIMOR

M.Sc. Halisa BABASI

Economist, “BB group Construction”, Tirana <https://orcid.org/0009-0009-7180-2522> halisababasi1@gmail.com

Abstrakt

Zhdukja e varfërisë në të gjitha format e saj është një nga sfidat më të mëdha me të cilat është përballur bota gjatë dekadave të fundit. Megjithëse shumica e ekonomistëve pajtohen se në terma afatgjatë, ekonomitë që janë të angazhuara në tregtinë ndërkombëtare performojnë më mirë në total sesa ato të mbyllura, ndikimi që ka hapja e tregtisë në reduktimin e varfërisë është i paqartë.

Qëllimi i këtij studimi është të ekzaminojë ndikimin e hapjes tregtare në uljen e varfërisë, me evidencë në vendet e Ballkanit Perëndimor, duke përdorur të dhënat vjetore për periudhën 2000-2019.

Metodologjia e përdorur përfshin statistikat përshkruese dhe analizën e regresionit të shumëfishtë duke përdorur metodën Panel Fully Modified Least Squares. Indeksi i zhvillimit njerëzor (HDI) merret si variabël i varur, i cili shërben si një tregues i varfërisë. Të dhënat e përdorura në këtë studim janë mbledhur nga Banka Botërore dhe Kombet e Bashkuara.

Risia e këtij studimi qëndron tek fakti se është ndër të paktat iniciativa që tenton të ekzaminojë drejtpërdrejt ndikimin e hapjes tregtare në uljen e varfërisë në këtë grup vendesh, për periudhën e dy dekadave të fundit nëpërmjet një metode të modifikuar plotësisht.

Rezultatet mund të shërbejnë dhe mund të merren parasysh gjatë zbatimit të analizave të ngjashme ekonometrike në kërkimet e ardhshme.

Fjalët kyçe: varfëria, hapja tregtare, Ballkani Perëndimor, HDI, norma e inflacionit, GDP reale, remitancat,

I. HYRJE

Megjithëse përgjithësisht janë folur për përfitimet e shumta të tregtisë, efekti i saj në uljen e varfërisë mbetet një çështje shumë e debatuar, veçanërisht në ekonomitë në zhvillim. Varfëria në vetvete shpesh ndez kufijtë përtej shtrirjes së çështjeve financiare dhe administratës, kështu që është e nevojshme për të kuptuar ndikimin e tregtisë. Shumë dyshojnë se ajo mund të jetë e pafavorshme për njerëzit e varfër dhe se vendet më pak të zhvilluara nuk janë njësoj të gatshme për të krijuar shfrytëzimin e mundësive që ofrohen nga tregjet në zgjerim në botën e globalizuar me ritme të shpejta (Le Goff & Singh, 2014).

Teoria tradicionale e tregtisë supozon se përmes specializimit, shpërndarjes efektive të burimeve, produktivitetit dhe investimeve në inovacion, ka përfitime të konsiderueshme nga tregtia në nivel kombëtar. Nga ana tjetër, varfëria është një fenomen mbarëbotëror që është zakonisht i pranishëm në ekonomitë në zhvillim, siç janë vendet e Ballkanit Perëndimor. Mund të përkufizohet si një tipar i individëve në klasën e fundit të gjendjes financiare, që nuk arrijnë të paguajnë koston e nevojave thelbësore të jetesës.

Sipas Konferencës së Kombeve të Bashkuara për Tregtinë dhe Zhvillimin, tregtia globale arriti një rekord të lartë në vitin 2021, rreth 28.5 trilionë dollarë; një rritje prej rreth 25 për qind në krahasim me vitin 2020 dhe një rritje prej gati 13 për qind në raport me nivelet para pandemisë. Një trend i tillë pozitiv ishte kryesisht rezultat i rritjes së çmimeve të mallrave, uljes së kufizimeve pandemike dhe një rikuperimi të fortë të kërkesës për shkak të paketave stimuluese ekonomike. Këto tendenca ka të ngjarë të bien dhe tregtia ndërkombëtare është normalizuar gjatë dy viteve të fundit.

Nga ana tjetër, hapja tregtare nënkupton zvogëlimin e kufijve të këmbimit dhe inkurajimin e shkëmbimeve ndërkombëtare. Ajo lehtëson tregje të reja për produktet vendase dhe paraqet artikuj inovativë në tregun vendas. Kjo është e dobishme për të gjithë klientët dhe prodhuesit, duke nxitur kështu një zgjerim të të ardhurave kombëtare. Megjithatë, ka edhe disa të meta.

Duke qenë se një numër i konsiderueshëm i vendeve në zhvillim kanë popullsi të mëdha që jetojnë në varfëri, kështu, përdorimi i nevojave themelore sigurisht nuk është i garantuar dhe efekti i tregtisë ndërkombëtare në varfëri kthehet në një problem të rëndësishëm. Pavarësisht nëse rriten të ardhurat kombëtare, efekti në varfëri nuk duhet të anashkalohet. Të dy supozimet hipotetike dhe eksperimentale sugjerojnë se tregtia po përmirësohet varfëria, pavarësisht faktit se ajo nuk është instrumenti më i bazuar për uljen e nevojave, megjithatë është më pak i kushtueshëm dhe përgjithësisht i arritshëm (Winters et al. 2004).

Për më tepër, liberalizimi i tregtisë mund të rrisë shumëllojshmërinë e mallrave dhe shërbimeve të aksesueshme për të varfërit dhe të ulë çmimet e tyre, duke rritur kështu të ardhurat reale dhe duke ulur varfërinë. Në realitet, rritja e tregtisë bën si fitues ashtu edhe humbës. Mund të zvogëlojë varfërinë relative dhe absolute, ose asnjërën prej tyre, por në përgjithësi është gjetur se ndihmon të varfrit në mënyrë proporcionale me pjesën tjetër të popullsisë. Megjithatë, ndikimi që ajo ka në varfëri, përveç efektit në rritjen e përgjithshme, nuk është sistematik dhe ka ndryshime thelbësore në gjetjet për shkak të karakteristikave të vendit dhe periudhave të ndryshme kohore të vëzhguara (Berg dhe Krueger, 2002).

Nuk ka asnjë masë fikse për varfërinë, prandaj studimi i saj ka qenë i vështirë. Për më tepër, lidhja tregti-varfëri është jashtëzakonisht komplekse dhe specifike për rastet, duke i bërë studimet metodike empirike relativisht të vështira në praktikë.

1.2. Pyetjet kërkimore, objektivat dhe hipotezat e studimit

Pyetjet kërkimore të këtij studimi janë:

- Cili është ndikimi i hapjes tregtare në uljen e varfërisë në vendet e Ballkanit Perëndimor?

- A është ky ndikim signifikant në zhdukjen e varfërisë dhe është domethënës për vendet?

Objektivat e këtij studimi janë si më poshtë:

1. Të inspektojë natyrën dhe tendencën e të dhënave për të gjithë variablat përmes statistikave përshkruese dhe të hetojë lidhjen e tyre.

2. Të kryhen testet e duhura për të përfunduar me një model domethënës.

Hipotezat e këtij studimi janë paraqitur më poshtë:

Hipoteza 1. Kursi i këmbimit ka një ndikim signifikant negativ në normën e varfërisë.

Hipoteza 2. IHD ka një ndikim të signifikant pozitiv në shkallën e varfërisë.

Hipoteza 3. Norma e inflacionit ka një ndikim signifikant pozitiv në shkallën e varfërisë.

Hipoteza 4. Hapja e tregtisë ka një ndikim signifikant negativ në shkallën e varfërisë.

Hipoteza 5. PBB-ja reale ka një ndikim signifikant negativ në shkallën e varfërisë.

Hipoteza 6. Remitancat kanë një ndikim signifikant negativ në shkallën e varfërisë.

1.3. Study area

Siç u përmend më lart, ky studim do të ofrojë evidencë nga vendet e Ballkanit Perëndimor në lidhje me analizën e këtij studimi. Konkretisht, vendet e përfshira janë Shqipëria, Bosnja dhe Hercegovina, Mali i Zi, Maqedonia e Veriut dhe Serbia. Kosova nuk është përfshirë për shkak të mungesës së të dhënave dhe çështjeve të sovranitetit.

Periudha kohore që merret në konsideratë është nga viti 2000 deri në vitin 2019. Vitet 2020, deri në 2022 nuk janë përfshirë për shkak të goditjes së jashtme pandemike COVID-19, për të shmangur problemet e endogjenitetit në të dhënat e vëzhguara. Analiza përbëhet nga të dhëna të balancuara të panelit dhe metodologjia e përdorur është Panel Fully Modified Least Squares, duke përdorur softuerin statistikor EViews.

II. LITERATURA

Tregtia ndërkombëtare ka qenë një çështje e diskutuar gjerësisht në të gjithë ekonominë në zhvillim. Në tre dekadat e fundit, shumica e vendeve në zhvillim e përforcuan angazhimin e tyre në tregtinë e jashtme.

Sipas teorisë tradicionale të tregtisë, teoria Stolper-Samuelson supozon se faktori i bollshëm duhet të ketë një zgjerim në të ardhurat reale kur një ekonomi angazhohet më shumë në tregtinë ndërkombëtare. Në rast se faktori i bollshëm në ekonominë në zhvillim është puna e pakualifikuar, kuadri propozon që njerëzit e varfër të pakualifikuar të marrin përfitimin më të madh nga tregtia. Megjithatë, Winters (2000) pohoi se teorema ishte e paaftë për t'iu përgjigjur pyetjeve mbi tregtinë dhe varfërinë në praktikën e botës reale, për shkak të varësisë së saj nga supozimet kufizuese.

Kështu, duke supozuar se hapja tregtare dhe varfëria mund të vlerësohen lehtësisht, dhe në rast se ka pasur raste të shumta autentike ku zhvillimi mund të njihet si tronditja kryesore financiare, mund të mos jetë e vështirë të përcaktohen konsistenca eksperimentale bazë që lidhin dy treguesit. Praktikisht, këto rrethana nuk qëndrojnë, ndaj ka prova minimale të drejtpërdrejta për këtë hetim. Ekspertët në këtë drejtim janë të detyruar të përpiqen të ndajnë lidhjen në hapa dhe të urdhërojnë vërtetimin ekskluzivisht për secilin prej tyre. Megjithatë, ka pikëpamje të ndryshme në lidhje me ndikimin e hapjes tregtare në uljen e varfërisë dhe ka një paqartësi mbi përfitimet dhe të metat e saj.

Nga literatura e shqyrtuar, ekzistojnë tre mënyra të lidhjes midis dy treguesve, të tilla që (1) hapja e tregtisë ul varfërinë, ose (2) tregtia arsyeton rritjen e varfërisë, ose që mund të jetë (3) një lidhje e ndërlikuar midis këtyre dy treguesve. treguesit.

2.1. Lidhja midis variablave shpjegues të vëzhguar dhe reduktimit të varfërisë

Zhdukja e varfërisë ka qenë një temë e diskutuar gjerësisht gjatë viteve, pasi është një nga synimet kryesore të zhvillimit të qëndrueshëm, që nga themelimi nga Kombet e Bashkuara. Megjithëse ka shumë faktorë ndikues që kontribuojnë në varfërinë, rishikimi i literaturës do të fokusohet në hapjen e tregtisë, investimet e huaja direkte, kursin e këmbimit, remitancat, PBB-në reale dhe normën e inflacionit.

2.1.1 Kursi i këmbimit dhe varfëria

Diallo (2007) hulumtoi marrëdhënien midis kursit të këmbimit dhe varfërisë duke përdorur metodën e vlerësimit të GMM. Studimi arrin në përfundimin se nënçmimi real i kursit të këmbimit favorizon njerëzit e varfër, nëse supozojmë një shpërndarje të barabartë të të ardhurave dhe një shëndet të plotë të institucioneve.

Nga ana tjetër, Nzekwu (2006) në studimin e tij mbi Nigerinë, sugjeron për një korrelacion negativ midis kursit të këmbimit dhe varfërisë. Gjetjet tregojnë se një kurs këmbimi i nënçmuar mund të rrisë eksportet dhe importet, si dhe të rrisë koston e jetesës edhe për të varfërit. I njëjti përfundim u gjet edhe nga Elbadawi (2014) dhe Gnangnon (2020).

2.1.2 Norma e inflacionit dhe varfëria

Varfëria dhe inflacioni kanë një lidhje për faktin se paraja ka vlerë dhe vlera e saj mund të rritet ose të ulet. Me rritjen e koston së nevojave bazë, rritet edhe sasia e burimeve financiare të nevojshme për të përballuar këto nevoja. Kostot e tilla në rritje çojnë në uljen e fuqisë blerëse dhe nëse niveli i të ardhurave të individëve nuk rritet me një ritëm aq të lartë sa rritet inflacioni, ata do të bëhen më të varfër.

Një fenomen i tillë u analizua në punimin e Hollister & Palmer (1969), duke analizuar rastin e Amerikës Latine, gjatë periudhës 1948-1969. U arrit në përfundimin se norma e inflacionit është në korrelacion pozitiv me varfërinë. Gjithashtu, Talukdar (2012) hulumtoi marrëdhënien inflacion-varfëri, duke marrë parasysh 115 vende në zhvillim, për harkun kohor 1981-2008, dhe përfundimi ishte i njëjtë.

Po kështu, Chani et al. (2011) hetoi rolin e rritjes ekonomike dhe inflacionit në shpjegimin e përhapjes së varfërisë në Pakistan, për periudhën 1927-2008. Rezultatet empirike treguan se rritja ekonomike dhe investimet kanë pasur ndikim negativ në varfëri, ndërsa inflacioni ka pasur ndikim pozitiv. Ndërsa, efekti i hapjes së tregtisë në varfëri rezultoi i parëndësishëm.

Easterly dhe Fischer (2001) përdorën të dhënat e sondazheve për më shumë se 31 mijë familje, në 38 vende. Studimi arriti në përfundimin se inflacioni lidhet pozitivisht me varfërinë. I njëjti përfundim u sugjerua edhe nga Cardoso dhe Urani (1995) dhe Ravallion (1998).

2.1.3. Investimet e Huaja Direkte dhe Varfëria

Lidhja ndërmjet IHD-ve dhe varfërisë është shumë komplekse. Mund të ndikojë drejtpërdrejt në të nga përdorimi i kanaleve të ndryshme si prodhimi, kapitali njerëzor dhe punësimi (Tsai & Huang, 2007). Megjithatë, ka edhe kanale indirekte si rritja ekonomike ose efekti i shpërndarjes (Magombeyi & Odhiambo, 2017). Shkalla e kontributit të IHD-ve në zbutjen e varfërisë varet edhe nga disa karakteristika si lloji i investimeve dhe mënyra e financimit, shoqëruar me nivelin e zhvillimit të vendit pritës (Meyer, 2004).

Gohou dhe Soumare (2012) në studimin e tyre ekzaminuan 52 vende afrikane, gjatë harkut kohor 1990-2007. Në studimin e tyre u përdor HDI dhe GDP për frymë si

---

tregues të varfërisë. Gjetjet sugjerojnë një korrelacion pozitiv midis IHD-ve dhe varfërisë, për të dy treguesit.

Një korrelacion i tillë pozitiv u sugjerua edhe nga Jalilian dhe Weiss (2002), Bharadwaj (2014), Fowowe dhe Shuaibu (2014), Israel (2014), Shamim et al. (2014), Ucal (2014), Utama (2015) dhe Magombeyi & Odhiambo (2017).

Nga ana tjetër, Huang et al. (2010), Ali dhe Nishat (2010), dhe Topalli et al. (2021) sugjeruan në studimet e tyre për një efekt negativ të IHD-ve në varfëri.

2.2.4. GDP reale dhe varfëria

Moser dhe Ichida (2001) në studimin e tyre konfirmojnë një marrëdhënie të fortë dhe të fortë midis rritjes ekonomike dhe reduktimit të varfërisë në Afrikën Sub-Sahariane, duke punësuar një panel prej 46 vendesh që mbulojnë periudhën 1972-97. Ky përfundim është në përputhje me studimin e Harutyunyan (2016) dhe Fauzel (2020).

2.2.5. Remitancat dhe Varfëria

Nahar dhe Arshad (2017) në studimin e tyre hetuan efektet e remitancave mbi varfërinë në Indonezi gjatë periudhës 1983 deri në 2015. Studimi zbuloi se një rritje e remitancave çoi në një ulje të varfërisë me 2.56%. Efekti i vogël i remitancave në reduktimin e varfërisë mund të shpjegohet me sfondin e ulët arsimor të migrantëve, punët me paga të ulëta, kostot e shtrenjta të remitancave dhe migrantët që nuk dinë se si të dërgojnë para përmes institucioneve formale financiare. I njëjti përfundim u sugjerua nga studimet e Yoshino et al. (2017), Inoue (2018), Musakwa et al. (2022).

III. METODOLOGJIA

Qëllimi i këtij studimi është të analizojë ndikimin e hapjes tregtare në uljen e varfërisë, për vendet e Ballkanit Perëndimor. Për realizimin e këtij studimi, janë mbledhur të dhëna dytësore nga Banka Botërore dhe Kombet e Bashkuara, për periudhën 2000-2019.

Variablat primar janë indeksi i zhvillimit njerëzor që shërben si përafrues i varfërisë, i cili është edhe variabli ynë i interesit; kursi i këmbimit, IHD-të dhe norma e inflacionit. Për shkak të pranisë së heteroskedasticitetit dhe multikolinearitetit, u vendos që të përdoret metoda Panel Fully Modified Least Squares, e cila rekomandohet në literaturë nëse probleme të tilla janë të pranishme në model.

IV. DISKUTIME

Për të investiguar ndikimin e hapjes së tregtisë në zbutjen e varfërisë për vendet e Ballkanit Perëndimor, u përdor një analizë panel e regresionit për të përfutur ekuacionin e regresionit, dhe për të dhënë një përfundim në lidhje me ndikimin që

variablat shpjegues të përzgjedhur kanë në atë të varur. Ekuacioni I regresionit të shumëfishtë mund të paraqitet 26im ë poshtë:

$$\text{HDI}_{it} = \beta_0 + \beta_1 \text{EXCH}_{it} + \beta_2 \text{FDI}_{it} + \beta_3 \text{INFL}_{it} + \beta_4 \text{TRADEOP}_{it} + \beta_5 \text{GDP}_{it} + \beta_6 \text{REMIT} + \varepsilon_{it}$$

Indicia e parë për këtë përzgjedhje ishte tek disa autorë që kanë ekzaminuar marrëdhënien midis hapjes së tregtisë dhe varfërisë, të cilët përdorën HDI si një tregues për varfërinë, si Adediran (2012), Ahmad et al (2012), Sofilda dhe Sholeh (2013), dhe Mahmud (2014).

Ekuacioni i regresionit bazohet në studimin e Onakoya et al (2019), të cilët hetuan ndikimin e tregtisë në varfëri, duke ofruar prova për 21 vende afrikane. Gjithashtu, shtohet PBB-ja reale dhe remitancat si variabla shpjegues, për shkak të ndikimit të tyre të konsiderueshëm në ekonominë e Ballkanit Perëndimor.

4.1. Rezultatet e regresionit

Për të drejtuar siç duhet investigimin, fillimisht duhet analizuar marrëdhënia ndërmjet variablave të vëzhguara. Po kështu, të kryhen testet e duhura për të kontrolluar paanshmërinë e rezultateve. Vlerësimet kryhen duke përdorur programin Eviews 12.

Përpara vlerësimit të regresionit, bazuar në statistikën përshkruese dhe testin Jarque-Bera, mund të thuhet se testimi I shpërndarjes normale nuk është i vlefshëm për shkak të çështjes së heterogjenitetit (shih Shtojcën A). Më pas u testua stacionariteti I të dhënave, bazuar në testin e Levin, Lin dhe Chu. Variablat u gjetën të jenë jo-stacionare (shih Shtojcën B).

Më pas, modeli u testua për multikolinearitet, dhe në bazë të rezultatit, u konkludua se nuk ka multikolinearitet të pranishëm (shih Shtojcën C).

Një test tjetër që duhet të kryhet është testimi I heteroskedasticitetit. Duke iu referuar rezultateve të marra, mund të thuhet se ka heteroskedastizëm të pranishëm në të dhëna (shih Shtojcën E). Së fundi, në lidhje me testin e autokorrelacionit, është gjetur se ka korrelacion serial të pranishëm në të dhëna (shih Shtojcën F).

4.2. Modeli Panel Fully Modified Least Squares

Pas kryerjes së të gjitha testeve të duhura dhe bazuar në rezultatet, u vendos që modeli LS i modifikuar plotësisht nga Paneli është më i përshtatshëm për të analizuar efektin e variablave shpjegues në variablin tonë të interesit, që është HDI, që shërben si përafres për varfërinë.

Për shkak të heteroskedasticitetit dhe multikolinearitetit është vendosur të përdoret metoda panel FMLS, e cila rekomandohet në literaturë për t'u përdorur në rast se seritë kohore janë heteroskedastike dhe kanë problem korrelacioni serial. Nëpërmjet kësaj metode mund të merren rezultate më të besueshme dhe domethënëse (shih Shtojcën G).

Nga koeficientët statistikorë-t, sugjerohet se shumica e variablave të pavarur kanë ndikim jo signifikant nga ana statistikore në variablin e varur, sepse vlerat e probabilitetit janë më të larta se niveli standart i signifikancës 5 përqind. Variablat që rezultuan të jenë signifikante statistikisht janë PBB-ja reale dhe remitancat në nivelin e signifikancës 5 përqind dhe hapja tregtare në nivelin 10 përqind.

Vlera e fuqisë së përgjithshme shpjeguese sugjeron se më shumë se 71 % e variacionit në HDI shpjegohet nga variablat shpjegues të përfshirë. Vlera e probabilitetit të statistikës F është më e vogël se niveli 5% i rëndësisë, që do të thotë se modeli i përgjithshëm është statistikisht signifikant.

Lidhur me vlerën e koeficientëve, mund të komentojmë se ndikimi i sugjeruar është relativisht i ulët në presje dhjetore, për faktin se HDI ka vlera nga 0 në 1. Megjithatë, për një indeks të tillë vlerat e gjetura të ndikimit janë mjaft signifikante dhe domethënëse.

Duke marrë parasysh koeficientin e regresionit të PBB-së reale, për një njësi rritje të normës së PBB-së reale, do të ketë 5,85E-12 njësi rritje në HDI, i cili shërben si përafres i varfërisë. Pra, mes tyre ka një lidhje pozitive, dhe një konstatim i tillë nuk përputhet me përfundimet e arritura nga studime të tjera. Kjo do të thotë që hipoteza e pestë e këtij studimi duhet hedhur poshtë.

Për sa i përket koeficientit të remitancave, mund të themi se për një njësi rritje të remitancave, ka 2.15E-05 njësi rënie në HDI, ceteris paribus. Kjo nënkupton një marrëdhënie negative midis dy variablave, siç thuhet nga hipoteza e gjashtë e këtij studimi. Rezultate të tilla janë në përputhje me studimet e mëparshme, si studimi i Nahar dhe Arshad (2017), Pekovic (2017) Yoshino etj. (2017), Inoue (2018) dhe Musakwa et al. (2022).

Së fundi, sa i përket koeficientit të hapjes tregtare, mund të thuhet se për një njësi rritje të hapjes tregtare, do të ketë 0,00067 njësi rritje të HDI, ceteris paribus. Rezultate të tilla nuk janë në përputhje me hipotezën e fundit të këtij studimi. Megjithatë, ai bie në përputhje me studimet e mëparshme, siç është studimi i Hoekman et al. (2001), Winters et al. (2004), Harrison (2006) dhe Chaudhry & Imran (2013).

V. KONKLUZIONE & REKOMANDIME

Bazuar në gjetjet empirike, ky studim arrin në përfundimin se kursi i këmbimit ka një lidhje negative me varfërinë, e cila përfaqësohet nga indeksi i zhvillimit njerëzor, edhe pse statistikisht jo signifikant. Investimet e Huaja Direkte dhe norma e inflacionit rezultuan të kenë një ndikim pozitiv në varfëri, por përsëri statistikisht jo signifikante. Ndërsa remitancat rezultuan të kenë një ndikim signifikant negativ, dhe PBB-ja reale dhe hapja tregtare të kenë një ndikim signifikant pozitiv.

Originaliteti i këtij studimi qëndron në faktin se është ndër të paktat iniciativa që tenton të shqyrtojë drejtpërdrejt ndikimin e hapjes tregtare në uljen e varfërisë në

këtë grup vendesh, veçanërisht për dy dekadat e fundit, përmes analizës së të dhënave panel.

Si në çdo studim tjetër, ka disa kufizime. Së pari, të dhënat që mungojnë për Kosovën, dhe rrjedhimisht përjashtimi nga kampioni, mbetet një kufizim i këtij studimi.

Së dyti, variablat e përzgjedhur të këtij studimi nuk mbulojnë të gjithë treguesit makroekonomikë që mund të jenë të dobishëm në zbutjen e varfërisë. Dhe së fundi, mos disponueshmëria e të dhënave për direkt treguesit e varfërisë, për shumicën e viteve të vëzhguara. Kështu, ky studim nuk mund të përdorte një indikator të drejtpërdrejtë për t'iu referuar shkallës së varfërisë, por ishte i detyruar të përdorte HDI si një variabël përafërues. Rezultatet e marra duhet të marrin parasysh këto kufizime.

Megjithatë, analiza e kryer në këtë studim është një hap i parë drejt hetimit të efektit të hapjes së tregtisë në reduktimin e varfërisë në Ballkanin Perëndimor dhe duhet të merren parasysh variabla shtesë shpjegues për të paraqitur një pamje më të gjerë për këtë çështje. Rezultatet mund të shërbejnë dhe të merren parasysh gjatë zbatimit të analizave të krahasueshme ekonometrike në kërkimet e ardhshme.

Marrja në konsideratë e faktorëve ndikues të niveleve të larta të varfërisë mund të ndihmojë për të bërë përpjekje për krijimin e një mjedisi të favorshëm për uljen e saj.

Disa rekomandime që mund të ndihmojnë vendet e Ballkanit Perëndimor në uljen e shkallës së varfërisë, mund të jenë sigurimi i të gjithë njerëzve me akses në shërbimet bazë sociale, krijimi dhe përmirësimi i aksesit në vende pune, investimi dhe zbatimi i programeve bujqësore, zhvillimi dhe zbatimi i politikave dhe programeve të rritjes ekonomike të shpejtë dhe të qëndrueshme, dhe shumë e rëndësishme një inkurajim i vendeve për t'u angazhuar në tregti si një rrugëdalje nga varfëria.

Gjithashtu, ka nevojë për analizime të mëtejshme dhe studime të tjera të ardhshme në lidhje me uljen e varfërisë në këtë grup shtetesh.

REFERENCA

1. Adediran, O. A. (2012). *An assessment of human development index and poverty parameters in the millennium development goals: Evidence from Nigeria*. Department of Economics, Crescent University PMB, 2082
2. Ahmad, N., Luqman, M., Hayat, M. F., & Ahmad, A. (2012). *The impact of trade liberalization, population growth and income inequality on poverty: A case study of Pakistan*. Research Journal of Economics, Business and ICT, 5
3. Ali, M., Nishat, M., Anwar, T. (2009). *Do foreign inflows benefit Pakistani poor? The Pakistan Development Review*, 715-738
4. Bharadwaj, A. (2014). *Reviving the globalization and poverty debate: Effects of real and financial integration on the developing world*. *Advances in Economics and Business*, 2, 42-57
5. Berg, M. A. & Krueger, A. O. (2002). *Trade, growth, and poverty: A selective survey*. International Monetary Fund

6. Cardoso, E., Urani, A. (1995). *Inflation and Unemployment as Determinants of Inequality in Brazil: the 1980s*. In *Reform, recovery, and growth: Latin America and the Middle East* (pp. 151-176). University of Chicago Press.
7. Chani, D., Irfan, M., Pervaiz, Z., Jan, S. A., Ali, A., Chaudhary, A. R. (2011). *Poverty, inflation and economic growth: empirical evidence from Pakistan*. *World Applied Sciences Journal*, 14(7), 1058-1063
8. Chaudhry, I. S., Imran, F. (2013). *Does trade liberalization reduce poverty and inequality? Empirical evidence from Pakistan*. *Pakistan Journal of Commerce and Social Sciences (PJCSS)*, 7(3), 569-587
9. Diallo, O. (2007). *Poverty and real exchange rate: Evidence from panel data*. *Journal of African Development*, 9(1), 67-104
10. Easterly, W., Fischer, S. (2001). *Inflation and the Poor*. *Journal of money, credit and banking*, 160-178
11. Elbadawi, I. A. (2014). *Real exchange rate undervaluation and poverty*. *Economic Growth and Poverty Reduction in Sub-Saharan Africa: Current and Emerging Issues*
12. Fauzel, S. (2020). Investigating the impact of trade on poverty reduction in a small island economy. *Forum for Social Economics* (pp. 1-20)
13. Fowowe, B., & Shuaibu, M. I. (2014). *Is foreign direct investment good for the poor? New evidence from African countries*. *Economic Change and Restructuring*
14. Gnanngnon, S. K. (2020). *Effect of poverty on real exchange rate in developing countries*
15. Harrison, A. (2006). *Globalization and Poverty*, NBER Working Paper 12347
16. Harutyunyan (2016). *Globalization, Poverty and Inequality in Armenia*. American University of Armenia. Political Science and International Affairs Program.
17. Hoekman, B., Michalopoulos, C., Schiff, M., & Tarr, D. (2001). *Trade policy reform and poverty alleviation*. The World Bank Development Research Group.
18. Hollister, R. G., Palmer, J. L. (1969). *The impact of inflation on the poor*. University of Wisconsin
19. Huang, C. H., Teng, K. F., Tsai, P. L. (2010). *Inward and outward foreign direct investment and poverty: East Asia vs. Latin America*. *Review of World Economics*, 146(4), 763-779
20. Inoue T. (2018). *Financial development, remittances, and poverty reduction: Empirical evidence from a macroeconomic viewpoint*. *Journal of Economics and Business*, 965968

21. Israel, A. O. (2014). *Impact of foreign direct investment on poverty reduction in Nigeria* (1980–2009). *Journal of Economics and Sustainable Development*, 5(20), 34-45
22. Jalilian, H., Weiss, J. (2002). *Foreign direct investment and poverty in the ASEAN region*. *ASEAN Economic Bulletin*, 231-253
23. Le Goff, M., & Singh, R. J. (2014). *Does trade reduce poverty? A view from Africa*. *Journal of African Trade*, 1(1), 5-14
24. Magombeyi, M. T., Odhiambo, N. M. (2017). Foreign direct investment and poverty reduction. *Comparative Economic Research*, 20(2), 73-89
25. Mahmud, S. (2014). The linkage between trade, development and poverty alleviation
26. Moser, G. G., Ichida, T. (2001). Economic growth and Poverty reduction in Sub-Saharan Africa. IMF Working Paper No. 2001/112
27. Musakwa, M. T., & Odhiambo, N. M. (2022). *Remittance inflows and poverty Nexus in Botswana: a multivariate approach*. *Journal of Sustainable Finance Investment*, 12(2). 475-489
28. Nahar, F. H., Arshad, M. (2017). *Effects of remittances on poverty reduction: The case of Indonesia*. *Journal of Indonesian Economy and Business* Volume 32, Number 3, 2017, 163 – 177
29. Nzekwu, G. (2006). *Exchange rate stability & poverty reduction in Nigeria*. *Bullion*, 30(3), 7
30. Onakoya, A., Johnson, B., & Ogundajo, G. (2019). *Poverty and trade liberalization: empirical evidence from 21 African countries*. *Economic research-Ekonomskistraživanja*, 32(1), 635-656
31. Peković, D. (2017). *The effects of remittances on poverty alleviation in transition countries*. *Journal of International Studies*, 10(4) (2017)
32. Ravallion, M. (1998). *Poverty lines in theory and practice* (Vol. 133). World Bank
33. Shamim A., Azeem P. and Naqvi M.A. (2014), Impact of FDI on poverty reduction in Pakistan, 'International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences'
34. Sofilda, E., Hamzah, M., Sholeh, A. (2013). *Human development and poverty in Papua Province* (An analysis of simultaneous approach on Panel Data Regression). OIDA *International Journal of Sustainable Development*, 6(06), 51-62
35. Talukdar, S. R. (2012). *The effect of inflation on poverty in developing countries: A panel data analysis* (Doctoral dissertation).
36. Tsai, P. L., Huang, C. H. (2007). *Openness, growth and poverty: The case of Taiwan*. *World Development*, 35(11), 1858-1871

37. Ucal, M. Ş. (2014). *Panel data analysis of foreign direct investment and poverty from the perspective of developing countries*. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 109, 1101-1105
38. United Nations Conference on Trade and Development (2022). *Human Development Index Database*.
39. Utama, N. P. (2015). *Foreign direct investment and the poverty reduction nexus in Southeast Asia*. *Poverty reduction policies and practices in developing Asia*, 281
40. Winters, L. A. (2000). *Trade liberalization and poverty*. Poverty Research Unit at Sussex, University of Sussex
41. Yoshino, N., Taghizadeh-Hesary, F., and Otsuka, M. (2017) *International Remittances and Poverty Reduction: Evidence from Asian Developing Countries*. ADBI Working Paper 759

Appendix A Descriptive Statistics

	HDI	EXCH	FDI	INFL	TRADEOP	REAL GDP	REMIT
Mean	0.752	48.87	7.263	6.570	74.38	1.48E+10	1277.7
Median	0.757	49.34	5.850	3.816	74.36	1.07E+10	811.5
Maximum	0.829	143.7	37.30	86.82	132.1	5.22E+10	4649.88
Minimum	0.671	0.679	0.500	-0.632	38.84	9.84E+10	0.000
Std. Dev.	0.040	45.02	5.622	11.99	20.25	1.36E+10	1250.3
Skewness	-0.205	0.325	2.346	5.511	0.411	1.5196	1.016
Kurtosis	2.151	1.806	10.93	35.69	2.781	4.2370	3.114
Jarque-Berra	3.708	7.701	354.3	4959.8	3.019	44.863	17.272
Probability	0.156	0.021	0.000	0.000	0.220	0.000	0.000

Source: Compiled by the Author, using EViews

Appendix B Unit root test

	Individual intercept (at level)	Prob.	Individual intercept & trend (at level)	Prob.	Individual intercept & trend (at 1 st difference)	Prob.
HDI	-3.34	0.00	-0.74	0.22	-4.45	0.00
EXCH	-3.41	0.00	-4.27	0.00	-7.00	0.00
FDI	-2.85	0.00	-3.09	0.00	-4.93	0.00
INFL	-18.04	0.00	-30.14	0.20	-9.13	0.00
TRADEOP	-0.39	0.34	-3.02	0.00	-6.40	0.00
REMIT	-2.89	0.00	-0.50	0.30	-2.67	0.00
REAL GDP	-2.30	0.01	-0.83	0.20	-4.51	0.00

Source: Compiled by the Author, using EViews

APPENDIX C Correlation matrix

	HDI	EXCH	FDI	INFL	TRADE	GDP	REMIT
HDI	1						
EXCH	-0.131	1					
FDI	0.395	-0.217	1				
INFL	-0.217	-0.008	-0.060	1			
TRADE	0.107	-0.410	-0.091	-0.158	1		
GDP	0.266	0.313	-0.200	-0.054	0.034	1	
REMIT	0.165	-0.220	-0.202	-0.217	-0.052	0.826	1

Source: Compiled by the Author, using EViews.

Appendix D Multicollinearity test, using VIF

Variable	Coefficient Variance	Centered VIF
EXCH	8.61E-09	1.549
FDI	4.12E-07	1.154
INFL	9.49E-08	1.211
TRADE OP	4.02E-08	1.464
REAL GDP	2.40E-25	3.942
REMITTANCES	2.79E-11	3.872
C	0.000417	NA

Source: Compiled by the Author, using EViews.

Appendix E Heteroscedasticity Test

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
HDI	0.00022	0.00081	2.77529	0.0065
HDIF^2	-0.00261	0.00107	-2.4297	0.0168

Source: Compiled by the Author, using EViews

Appendix F Autocorrelation Test

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	-5.53E-19	0.0278	-1.98E-16	1.0000
AR (1)	0.6103	0.0732	8.3363	0.0000

Source: Compiled by the Author, using EViews

Appendix G

Panel Fully Modified Least Squares Model. Estimation of the regression results

Dependent Variable: Human Development Index

Method: Panel Fully Modified Least Squares

Sample: 2000 2019

Periods included: 19

Cross-Sections Included: 5

Total Panel (Balanced) Observations: 95

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
EXCH	-6.12E-05	0.000310	-0.197295	0.8441
FDI	0.001027	0.000806	-1.273799	0.2062
INFL	0.000404	0.000472	0.856537	0.3941
TRADEOP	0.000670	0.000358	1.873364	0.0645
REAL GDP	5.85E-12	1.35E-12	4.333012	0.0000
REMITTANCES	-2.15E-05	7.82E-06	-2.743340	0.0074
R-Squared	0.713741			
Adj. R-sq.	0.679663			
F-statistic	0.021828			
Prob(F-stat.)	0.000805			

Source: Compiled by the author

© 2023 ZENELAJ, E; HAWA, A; BEQIRI, K; DURMISHI, E. & Buletini Shkencor Reald.

This is an open access article licensed under the [Creative Commons Attribution 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

Peer review method: Blind review

Review Article - case study

DOI: 10.59858/BSHR100052

Received:01.11.2023, Accepted: 06.12.2023, Published: 15.12.2023

Cito: Zenelaj, E; Hawa, S;Beqiri, K; (2023) (2023) “Indeksimi ne CROSS REFF, integritet, zhvillim institucional dhe professional’, *Buletini Shkencor Reald* ,Vol 8(2), pp.34–45. 10.59858/BSHR100052

INDEKSIMI NE CROSS REFF, INTEGRITET, ZHVILLIM INSTITUCIONAL DHE PROFESSIONAL

Dr. Engjëllushe ZENELAJ¹, Dokt.Suada HAWA², Dr. Ermelinda DURMISHI³, Ing. Kevin BEQIRI⁴

¹Kolegji Universitar Reald, Vlorë, Albania <https://orcid.org/0000-0002-1653-6534> enxhizenelaj@gmail.com

²Ministria e Arsimit dhe e Sporteve, Albania <https://orcid.org/0009-0008-1909-1826> suadahawa@gmail.com

³Ministria e Arsimit dhe e Sporteve, Albania, ermelinda.durmishi@arsimi.gov.al

⁴Kolegji Universitar Reald, Vlorë, Albania kevin.beqiri@unireald.edu.al

Abstrakt

Cross-Ref është një platformë e njohur ndërkombëtare për indeksimin e botimeve shkencore. Ky artikull analizon rolin dhe rëndësinë e indeksimit në Cross-Ref për revistat shkencore dhe si ky proces ndikon në integritetin e kërkimeve shkencore, zhvillimin institucional dhe individual. Në këtë artikull, është bërë një analizë e thellë e efekteve të indeksimit në Cross-Ref në revistat shkencore, duke përfshirë rritjen e vizibilitetit të tyre, si dhe ndikimin në kualitetin e kërkimeve dhe citimet e autorëve. Po ashtu, është shqyrtuar se si indeksimi në Cross-Ref mund të ndikojë në financimin dhe zhvillimin institucional të institucioneve akademike dhe hulumtuese, duke rritur reputacionin e tyre dhe arritjet shkencore.

Përmes një analize empirike të procesit të indeksimit të revistës shkencore Buletini Shkencor Reald, e cila është botim i Kolegjit Universitar

---

Reald janë identifikuar avantazhet dhe sfidat e indeksimit në Cross-Ref për autorët e individëve, institucionet e tyre dhe revistat shkencore. Në fund të artikullit, paraqiten përfunime dhe rekomandime për autorët, redaktorët e revistave dhe institucionet për të përfutuar maksimalisht nga ky proces dhe për të ruajtur integritetin e kërkimit shkencor në një mjedis të ndryshëm shkencor.

Ky artikull ofron një perspektivë të thellë dhe reale mbi rolin e indeksimit në Cross-Ref dhe efektet e tij në botën e kërkimit shkencor dhe institucioneve akademike, duke nxitur një diskutim më të gjerë për temën në fushën e studimeve shkencore

***Fjalë kyçe:**, indeksim cross ref, revista shkencore, integritet, zhvillim,*

I. HYRJE

Në këtë epokë të informacionit dhe të komunikimit intensiv dhe voluminoz nga disa burime, është shtuar sfida e kërkuesve dhe e institucioneve në qendër të të cilave janë publikimet shkencore. Në këto rrethana indeksimi i revistave shkencore është bërë një aspekt i rëndësishëm i kërkimeve akademike dhe i zhvillimit të institucioneve arsimore dhe hulumtuese. Në këtë kontekst, Cross-Ref, një platformë ndërkombëtare për indeksimin e literaturës shkencore dhe udhëzimit të citimeve, luan një rol të rëndësishëm. Ky artikull ka për qëllim të hedhë dritë mbi rolin dhe ndikimin e indeksimit në Cross-Ref në integritetin e kërkimeve shkencore, zhvillimin institucional dhe suksesin individual të autorëve.

Qëllimi kryesor i këtij studimi, duke marrë në konsideratë rastin e revistës “Buletini Shkencor Reald” është të shpjegojë se si indeksimi i revistave shkencore në Cross-Ref ndikon në shumë aspekte të botës shkencore dhe akademike. Përmes një analize të thellë, synohet të zbulohen avantazhet dhe sfidat e këtij procesi për autorët, redaktorët e revistave dhe institucionet arsimore. Kjo analizë do të ndihmojë në kuptimin e mënyrës se si kërkimet shkencore janë të vlerësuara, promovuar dhe shfrytëzuar në një mjedis ku konkurrenca është e rritur.

Për të arritur qëllimin e këtij studimi, janë përcaktuar disa objektiva kryesore:

- Shqyrtimi i efekteve të indeksimit në Cross-Ref në rritjen e vizibilitetit të revistave shkencore dhe ndikimin e tyre në kërkimin shkencor.
- Analizimi i mënyrës se si indeksimi në Cross-Ref ndikon në kualitetin e kërkimeve shkencore dhe citimet e autorëve, duke përfshirë rritjen e impakt faktorit dhe shpërndarjen e informacionit.

- Shqyrtimi se si indeksimi në Cross-Ref mund të ndikojë në financimin dhe zhvillimin institucional të institucioneve akademike dhe hulumtuese, duke rritur reputacionin e tyre dhe arritjet shkencore.

Në fund, ky artikull do të ofrojë një analizë të gjithanshme të temës dhe do të prezantojë rekomandime për autorët, redaktorët e revistave dhe institucionet akademike për të përfutur maksimalisht nga ky proces dhe për të ruajtur integritetin e kërkimit shkencor në një mjedis të ndryshëm shkencor.

Ky studim synon të ndihmojë në thellimin e diskutimit në lidhje me indeksimin në Cross-Ref dhe ndikimin e tij në botën e kërkimit shkencor, duke ofruar një perspektivë të pasur dhe analitike për lexuesit dhe përdoruesit e kësaj platforme të rëndësishme të kërkimit shkencor.

II. METODOLOGJIA

Për të arritur objektivat e studimit tonë dhe për të adresuar pyetjet e kërkimit, kemi ndjekur një metodologji të hollësishme që përfshinë hulumtimin bibliografik, analizën e të dhënave dhe intervistat me profesionistë të fushës. Këto metoda janë përdorur në tandem për të siguruar një analizë të plotë dhe objektive të ndikimit të indeksimit në Cross-Ref.

Për të kuptuar historinë dhe zhvillimin e indeksimit në Cross-Ref dhe rolin e tij në botën e kërkimit shkencor, është filluar me një hulumtim bibliografik të gjerë. Ky proces përfshiu shqyrtimin e literatureve shkencore, raporteve, dhe dokumenteve të lidhura me temën duke përdorur baza të të dhënave të njohura akademike. Gjithashtu indicia fillestare për këtë studim dhe iniciativë ishte edhe Urdhri i Ministrisë së Arsimit në Shqipëri i datës 27 Janar 2023, e cila do të bëj regjistrimin dhe renditjen e revistave shkencore dhe një ndër kriteret ishte edhe indeksimi në Crossref dhe pajisja me kodin DOI.

Për të vlerësuar efektet e indeksimit në Cross-Ref në rritjen e vizibilitetit të revistave shkencore dhe citimet e autorëve, si dhe bazuar në të të dhënave historike të indeksimit të revistave dhe të dhënat për citimet për to krahasuar para dhe pas indeksimit në Cross-Ref është bërë analizimi i e rezultateve pas indeksimit të revistës sonë Buletini Shkencor Reald, duke evidentuar ndryshimin për ecurinë e revistës.

Për të përshkruar ndikimin e indeksimit në Cross-Ref në financimin dhe zhvillimin institucional të institucioneve akademike, janë zhvilluar pyetësorë me stafin akademik dhe admisnitrativ të institucioneve të arsimit të lartë. Pyetësorët janë përdorur për të nxjerrë në pah opinionet dhe perspektivat për indeksimin e botimeve shkencore nga pikëpamja e akademikëve dhe administratorëve të institucionit.

Ky integrim i metodave kualitative dhe kuantitative është përdorur për të marrë një pamje të plotë të ndikimit të indeksimit në Cross-Ref në fushën e kërkimit shkencor dhe institucioneve akademike. Kjo përjasje metodologjike na ka mundësuar të kuptojmë dhe

identifikojmë një gamë të gjerë të perspektivave dhe të sigurojmë një analizë më të detajuar të temës e cila për më tepër do të shërbejë për të rritur më tej cilësinë e performancës së revistës sonë shkencore.

III. RASTI I INDEKSIMIT TË BULETINI SHKENCOR REALD DHE INTERPRETIM I GJETJEVE TË PYETËSOREVE NDAJ INSTITUCIONEVE DHE AKADEMIKËVE

3.1. Profili i revistës shkencore Buletini Shkencor Reald

Revista shkencore “Buletini Shkencor Reald” është një botim i Kolegjit Universitar Reald, Vlore. Kjo revistë është e pajisur me ISSN elektronike dhe ka filluar të botohet që nga viti 2015. Revista vazhdimisht ka publikuar dy numra në vit, një fushën e shkencave tekniko-mjekësore dhe tjetri në fushën e shkencave sociale dhe ekonomike. Nisur nga strategji institucionale dhe objektivat e zhvillimit të institucionit në kuadër të procesit të akreditimit dhe jo vetëm, si dhe bazuar në Urdher-Nr.36-date-24.1.2023¹ e Ministrisë së Arsimit “PËR MIRATIMIN E RREGULLORES PËR KRIJIMIN E REGJISTRIT SHTETËROR TË REVISTAVE SHKENCORE QË BOTOHEN NË REPUBLIKËN E SHQIPËRISË” stafi i Qendrës së Kërkimit Shkencor u vendos përball objektivit të indeksimit të revistës në platformat e ndryshme me qëllim rritjen e performancës dhe marrjen e një vlerësimi sa më të mirë.

Gjatë hulumtimit nëpër databaza të ndryshme arritëm në konkluzionin se fillesa duhej të ishte nga indeksimi në crossref dhe epajisja me codin DOI, pastaj dyert për revistënishin të hapura në shumë platforma të tjera. I gjithë procesi ishte shumë orientues dhe bashkëpunues nga stafi i Crossref, sepse ne duke qenë pa përvojë në këtë fushë vazhdimisht patëm asistencën e tyre. Procesi i indeksimit në cross ref duket ikoplikuar nga jashtë kur shikon por orientimi hap pas hapi për plotësimin ekritereve që të vjen nga stafi i Cross Ref është si busull orientimi për të menaxhuar procesin. Sot Buletini Shkencor Reald është i indeksuar në Crossref, I pajisur me Kodin DOI si revistë, kodin DOI për secilin volum, dhe kodin DOI për cdo artikull.

a. Rezultatet aktuale të menjëhershme pas Indeksimit në Crossref të Buletini Shkencor Reald

Pas indeksimit në Crossref, revista jonë u bë e dukshme edhe në platforma të tjera.

- Së pari, në platformën researchgate u krijua automatikisht profile nga indeksimi në Crossref.

---

¹ <https://arsimi.gov.al/wp-content/uploads/2023/01/Urdher-Nr.36-date-24.1.2023-Pdf.pdf>

- Së dyti, revista mori një vlerësim shumë të mirë edhe në platformën COPERNICUS për vitin 2022.
- Së treti, Pas indeksimin në Crossref, është regjistruar në Web of sciences dhe pritet vlerësimi i tyre.
- Së katërti, është në porces për në DOAJ.
- Së pesti, në platformën academia.edu pas pajisjes me DOI artikujt janë më të dukshëm.

Të gjitha këto zhvillime janë shumë positive si për institucionin por edhe për stafin akademik i cili ka botuar.

Në aspektin e revistës, rezultuan shumë pozitiv, pasi kemi një rritje të interes për botime në revistën tonë, jo vetëm nga autorë vendas, por edhe të huaj.

b. Rezultatet e pyetësorit për stafin akademik

Pas procesit të indeksimit në Crossref, Qendra e Kërkimit Shkencor zhvilloi një pyetësor me stafin akademik të Kolegjit dhe me akademikë që ne bashkëpunojmë si dhe autorë që kanë botuar në revistën tonë. Qëllimi i këtij pyetësori ishte për të evidentuar nëse ka një lidhje midis integriteti të autorëve dhe botimeve të indeksuara si dhe si është ky raport, pra ku konsiston ai konkretisht. Pyetësorit iu përgjigjën 184 autorë/kërkues/akademikë ne Shqipëri.

Tabela Nr.1, Pyetësori dhe rezultatet për kërkuesit

Nr.	Pyetja	Alternativat	Rezultati
1.	<i>A zgjidhni ju për botim revista të cilat janë të indeksuara në platformat të ndryshme?</i>	a. Po b. Jo	a. 126 b. 58
2.	<i>A ndikon në zhvillimin tuaj profesional publikimi në revista të indeksuara?</i>	a. Po b. Jo	a. 162 b. 22
3.	<i>A ka lidhje midis integriteti shkencor të kërkuesit dhe indeksimit të botimeve shkencore në crossref?</i>	a. Po b. Jo	a. Po b. Jo
4.	<i>A vëreni rritje të dukshmërisë së punës suaj për botimet e indeksuara në crossref?</i>	a. Po b. Jo	a. 168 b. Jo
5.	<i>A ndjeni përgjegjësi të shtuar pas indeksimit të botimeve shkencore në crossref?</i>	a. Po b. Jo	a. 104 b. 80
6.	<i>A vëreni nxitje për rritje të kontributit shkencor për të publikuar në revistat e indeksuara në crossref?</i>	a. Po b. Jo	a. 135 b. 49
7.	<i>Cilin aspekt pozitive për publikimin e artikujve në revistat e indeksuara do të perzgjidhni si me te rendesishem?</i>	a. Rritjen e Integritetit Shkencor b. Rritja e vizibilitetit të punës së kërkuesve c. Mbrojtja e të drejtës së autorit d. Ndikimi në Karrierën e Kërkuesve	a. 38 b. 106 c. 8 d. 32

Në aspektin numerik të gjithë janë përigjur se kanë vërejtur rritje të dukshmërisë së ëpunës për boimet e indeksuara si dhe kanë pasur shumë aspekte pozitive nga botimet e indeksuara. Për akadmeikët përfitimet nga botimet e indeksuara janë në disa dimensione si në aspektin e zhvillimit të profilit të tyre akademik por edhe atë institucional.

c. Analiza e gjetjeve nga pyetësorët

Në aspektin e integritetit të kërkuesve shkencor, në saj të pyetësorëve dhe intervistave me stafit akademik dhe autorët konkludohet në mënyrë analitike se indeksimi i botimeve shkencore në Crossref, sjell:

- Rritjen e Integritetit Shkencor:

Indeksimi në Cross-Ref ka një ndikim pozitiv në integritetin e kërkuesve shkencor duke rritur transparencën, gjetjen e burimeve, dhe përcjelljen e citimeve. Autorët janë më të motivuar për të paraqitur punët e tyre në një mënyrë të qartë dhe të saktë, pasi ato do të jenë të disponueshme për një audiencë të gjerë. Kjo kontribuon në përmirësimin e etikës së kërkimit shkencor.

- Rritja e ndërgjegjes dhe vlerave të kërkimit:

Indeksimi në Cross-Ref krijon një sistem të qartë të citimeve dhe referencave, duke ndihmuar në vlerësimin e sinqeritetit dhe validitetit të punës së kërkuesve. Kjo ndihmon në parandalimin e plagjiaturës dhe shpërdorimit të informacionit, duke rritur besueshmërinë e publikimeve shkencore.

- Rritja e vizibilitetit të punës së kërkuesve:

Përmes indeksimit në Cross-Ref, punët shkencore shfaqin një nivel të lartë të vizibilitetit, duke u bërë të qasshme për një audiencë më të madhe kërkuesish. Kjo ndihmon në shpërndarjen e njohurive dhe gjetjen e burimeve në mënyrë më të shpejtë dhe më të lehtë për kërkuesit e tjerë, duke rritur ndikimin dhe vlerën e punës së kërkuesve që publikojnë artikujt.

- Kontributi në Rritjen e Cilësisë së Punës Shkencore:

Indeksimi në Cross-Ref ka një impakt pozitiv në cilësinë e punës shkencore. Kjo ndodh përmes mundësimin të shpërndarjes së informacionit në një platformë të besueshme dhe ndërkombëtare. Kështu, autorët janë të përkushtuar për të prodhuar punë të qëndrueshme dhe cilësore.

- Ndikimi në Karrierën e Kërkuesve:

Për kërkuesit individualë, botimi në revista shkencore të indeksuara në Cross-Ref ndikon në rritjen e reputacionit të tyre, rritjen e mundësive për financim dhe përmirësimin e karrierës. Ky ndikim pozitiv ndihmon kërkuesit të kenë një motivim shtesë për të bërë kërkime më të mira dhe më të thella.

- Përmirësimi i Transparencës së Procesit të Kërkimit:

Indeksi në Cross-Ref promovon transparencën në procesin e kërkimit duke përfshirë regjistrimin e protokolleve të hulumtimit dhe raportimin e detyrave dhe të dhënave. Kjo rrit nivelin e transparencës dhe përgjegjshmërisë në botën e kërkimit shkencor.

- Mbrojtja e të drejtës së autorit

Publikimi në botime të indeksuara sipas akademikëve sjell një mbrojtje të punës së tyre, duke siguruar kështu mbrojtjen e të drejtës së autorit.

d. Rezultateve e pyetësorëve për administratorët e institucioneve të arsimit të lartë

Një aspekt i rëndësishëm gjatë këtij hulumtimi ishte edhe marrja e opinionit të stafit administrativ të cilët kujdesen për mbarvajtjen dhe performancën totale sidomos financiare.

Bazuar në faktin që Kolegji Universitar Reald operon si institucion i arsimit të lartë jopublik, por edhe duke njohur rëndësinë e performancës së kërkimit shkencor për të ardhmen e institucionit si dhe për aspektin financiar, ky hulumtim u fokusua edhe tek bordet e administrimit dhe administratorët e institucioneve të arsimit të lartë.

Nga intervistat me stafin administrativ, drejtuesit, anëtarë të Njesisë së Sigurimit të Cilësisë si brenda institucionit tonë si dhe institucioneve të tjera që bashkëpunojmë rezultojnë se indeksi I botimeve shkencore në Cross-Ref ka një rëndësi të madhe për zhvillimin e institucioneve akademike.

Pyetësorit i janë përgjigjur 38 persona në pozicione si administratorë, anëtarë të Njesisë së Sigurimit të Cilësisë, Drejtues të strategjisë, anëtarë të Bordit të Administrimit etj.

Botimet shkencore cilësohen si të rëndësishme për ecurinë e institucionit. Shumica e tyre gjithashtu cilësojnë si të rëndësishme indeksimin e botimeve shkencore periodike. Megjithatë vërehet se në disa raste ka hezitim në aspektin financiar për indeksimin e botimeve shkencore periodike. Përmirësimi i reputacionit është përfundim i parë i cilësuar nga të anketuarit nga botimet shkencore të indeksuara, ndërsa më pas renditet rritja e audiencës dhe kapaciteteve shkencore si dhe rritja e ndërkombëtarizimit.

Tabela Nr. Pyetësi për administratorët/postet administrative dhe rezultati

Nr.	Pyetja	Alternativat	Rezultati
1.	<i>A i konsideroni botimet shkencore të rëndësishme për ecurinë e institucionit tuaj?</i>	a. Po b. Jo	a. 30 b. 8
2.	<i>A ka rëndësi për ju indeksimi i botimeve shkencore?</i>	a. Po b. Jo	a. 22 b. 16
3.	<i>A i mbështesni iniciativat akademike për indeksimin e botimeve shkencore?</i>	a. Po b. Jo	a. 20 b. 18
4.	<i>A hezitoni në aspektin financiar për të paguar faturat për indeksimin e botimeve shkencore?</i>	a. Po b. Jo	a. 16 b. 22
5.	<i>A jeni në gjendje të evidentoni një lidhje midis botimeve të indeksuara dhe performancës së institucionit?</i>	a. Po b. Jo	a. 21 b. 17
6.	<i>A mund të identifikoni cilat janë përfitime nga indeksimi i botimeve shkencore për ecurinë e institucionit tuaj?(zgjidhni deri në dy alternativa)</i>	a. Përmirësimi i reputacionit b. Financimi c. Rritja e ndërkombëtarizimit d. Ndikimi në rritjen e kapaciteteve shkencore e. Rritja e audiencës akademike	a. 38 b. 5 c. 10 d. 11 e. 12

e. Analiza e gjetjeve nga pyetësit për administratorët/postet administrative

Më poshtë po paraqesim analizën e përmeldhur të disa prej gjetjeve më të rëndësishme mbi këtë temë mbi përfitimet institucionale nga indeksimi i botimeve shkencore periodike.

- Përmirësimi i reputacionit dhe shtimit të përgjegjësisë:

Indeksimi në Cross-Ref rrit reputacionin e institucioneve akademike duke i paraqitur ata si qendra të rëndësishme të kërkimit shkencor dhe kontribuuese të njohurive të përgjithshme. Kjo rrit përgjegjësinë dhe kujdesin që institucionet kanë ndaj cilësisë së punës së tyre dhe kontributit të tyre në shoqëri.

- Financimi dhe burimet:

Indeksimi në Cross-Ref ka një ndikim pozitiv në financimin e institucioneve akademike. Institucionet që kanë një histori të suksesit në publikime shkencore kanë tendencë të jenë më të atraktive për burime të ndryshme financimi, duke përfshirë donacionet, grante, dhe kontratat e hulumtimit. Ky financim shton mundësitë për zhvillim dhe rritje. Për institucione të vogla të arsimit të lartë të cilat synojnë zgjerimin e veprimtarisë dhe së tyre ky proces shikohet si përfitues në afatgjatë.

- Rritja e audiencës akademike:

Përmes indeksimit në Cross-Ref, institucionet akademike bëhen të qasshme për një audiencë më të gjerë ndërkombëtare. Kjo rrit ekspozimin dhe arritjen e tyre, duke përmirësuar mënyrën se si institucionet komunikojnë punën dhe kontributet e tyre në botën e shkencës, dhe kjo në këndvështrimin e admistratorëve/investitorëve sjell qëndrueshmëri edhe për ta sudimos për institucionet që operojnë si jopublikë.

- Nxitja e përpjekjeve për kërkim dhe zhvillim:

Një sistem i efektshëm i indeksimit në Cross-Ref inkurajon institucionet akademike të investojnë më shumë në kërkim dhe zhvillim. Për të qëndruar konkurrues në fushën shkencore, institucionet janë të detyruara të promovojnë një mjedis të stimulueshëm për hulumtuesit dhe të investojnë në infrastrukturën e tyre shkencore. Ky aspekt nuk duhet i stepi institucionet pasi ky mbetet esencial për përballimin e konkurrencës.

- Rritja e ndërkombëtarizimit:

Indeksi në Cross-Ref mund të ndihmojë në tërheqjen e studentëve dhe hulumtuesve ndërkombëtarë. Institucionet e indeksuara në Cross-Ref janë më tërheqëse për studentët dhe hulumtuesit e huaj dhe janë më të gatshme për të ndërtuar partneritete dhe bashkëpunime me institucione të tjera të njohura në nivel ndërkombëtar.

- Ndikimi në rritjen e kapaciteteve shkencore:

Indeksi në Cross-Ref ndihmon në rritjen e kapaciteteve shkencore të institucioneve. Kjo përmirëson infrastrukturën e kërkimit, mundëson qasjen në burime të mëdha të literaturës shkencore, dhe përmirëson aftësinë e institucioneve për të ofruar programe të cilësisë të lartë të mësimdhënies dhe hulumtimit.

Konstatohet një rritje e vëmendjes së administratorëve ndaj indeksimit të botimeve shkencore. Administratorët e konsiderojnë si element për të rritur imazhin e institucionit të tyre si dhe për të rritur performancën si dhe rritjen e shanceve për përfitimin e financimeve

IV. PËRFUNDIME DHE REKOMANDIME

Në përgjithësi indeksimi i botimeve shkencore në Cross ref është ende i panjohur. Buletini Shkencor Reald është botim periodik i një insitucioni të lartë arismor i cili ka realizuar procesin e indeksimit në Crossref.

Indeksi në Crossref ndihmon në përmirësimin e resurseve dhe kapaciteteve shkencore të institucionit. Ky faktor rrit aftësinë e institucionit për të ofruar programe të cilësisë së lartë të mësimdhënies dhe hulumtimit.

Në përfundim, indeksimi në Crossref ka një ndikim thelbësor në integritetin e kërkuesve shkencor, duke promovuar sinqeritetin, transparencën dhe cilësinë e punës së tyre. Ky proces ka avantazhe të konsiderueshme për autorët, institucionet akademike dhe komunitetin shkencor në përgjithësi, duke përmirësuar mënyrën se si kërkimi shkencor është bërë dhe ekuacionin e integritetit të tij.

Indeksimi në Cross-Ref është një komponent kyç për zhvillimin e institucioneve akademike. Ky proces ka potencialin për të rritur reputacionin, të sigurojë burime financimi të mtejshme, dhe të nxitë përmirësimin e kapaciteteve shkencore të institucioneve. Institucionet akademike që i kushtojnë vëmendje të mjaftueshme indeksimit në Cross-Ref kanë mundësi të mëdha për të arritur sukses në kërkim, mësimdhënie dhe zhvillim institucional.

Indeksimi në Crossref ndihmon në përmirësimin e mundësive për financim. Institucionet akademike të indeksuara janë më tërheqëse për burime financimi të ndryshme, duke përfshirë donacione, grante dhe kontrata hulumtimi. Ky financim shton mundësitë për zhvillim dhe rritje.

Për stafin akademik, indeksimi në Cross-Ref ka një ndikim thelbësor në zhvillimin e karrierës dhe ndikimin e tyre në botën e kërkimit shkencor. Ky proces inkurajon cilësinë, përgjegjësinë dhe aftësinë për të kontribuar në njohurinë shkencore në mënyrë të rëndësishme.

Institucionet akademike të indeksuara në Crossref janë më tërheqëse për stafin akademik dhe studentët. Ky faktor ndihmon në rritjen e nivelit të konkurrencës së stafit dhe studentëve dhe në rritjen e reputacionit të institucionit.

Nga gjithë procesi i hulumtimit dhe rasti praktik i ndjekur për rritjen e performacës së botimeve shkencore rekomandohet për cilido se nëse do të fillojë indeksimin e revistës në platformat e njohura, të nisi fillimisht nga indeksimi në Crossref, pasi në këtë mënyrë do të rrisë më shpejt performancës edhe si shkak i lehtësirave që të ofron platforma.

REFERENCA

1. Buletini Shkencor Reald, “REGULATIONS FOR THE ORGANIZATION AND OPERATION OF THE BULETINI SHKENCOR REALD & MANUSCRIPT SUBMISSION GUIDELINES” 2022, https://unireald.edu.al/wp-content/uploads/2023/02/Author_guidlines_Buletini_Reald.pdf
2. KOLEGJI UNIVERSITAR “REALD” STRATEGJI ZHVILLIMI (2021 – 2026), (Miratuar me Vendim nr. 6, datë 02.06.2020, të Bordit të Administrimit), <https://unireald.edu.al/wp-content/uploads/2022/08/3.-Stratgjia-e-Zhvillimit-Institucional-2021-2026-1.pdf>
3. Urdher-Nr.36-date-24.1.2023 e Ministrisë së Arsimit “PËR MIRATIMIN E RREGULLORES PËR KRIJIMIN E REGJISTRIT SHTETËROR TË REVISTAVE SHKENCORE QË BOTOHEN NË REPUBLIKËN E SHQIPËRISË” <https://arsimi.gov.al/wp-content/uploads/2023/01/Urdher-Nr.36-date-24.1.2023-Pdf.pdf>

4. LIGJ Nr. 35/2016 “PËR TË DREJTAT E AUTORIT DHE TË DREJTAT E TJERA TË LIDHURA ME TO”

5. Direktivën 2006/116/KE, të Parlamentit Europian dhe Këshillit, datë 12 dhjetor 2006, “Mbi afatin e mbrojtjes së të drejtës së autorit dhe disa të drejtave të lidhura” e amenduar”, Celex: 32006L0116; Fletorja Zyrtare e BE-së, L 372, datë 27.12.2006

6. Direktivën 2004/48/KE të Parlamentit Europian dhe Këshillit, datë 29 prill 2004, “Mbi zbatimin e të drejtave të pronësisë intelektuale”, Celex: 32004L0048; Fletorja Zyrtare e BE-së, L 157, datë 30.4.2004

7. Direktivën 2001/29/KE të Parlamentit Europian dhe Këshillit, datë 22 maj 2001, “Mbi harmonizimin e disa aspekteve të të drejtës së autorit dhe të drejtave të lidhura me të në shoqërinë e informacionit”, Celex: 32001L0029, Fletorja Zyrtare e BE-së, L 167, datë 22.6.2001.

8. Direktivën 2001/84/KE të Parlamentit Europian dhe Këshillit, datë 27 shtator 2001, “Mbi të drejtën e rishitjes në dobi të autorit të një vepre origjinale të artit”, Celex: 32001L0084, Fletorja Zyrtare e BE-së, L 272, datë 13.10.2001

9. Direktivën 96/9/ KE të Parlamentit Europian dhe Këshillit, datë 11 mars 1996, ”Mbi mbrojtjen ligjore të bazave të të dhënave”, Celex: 31996L0009, Fletorja Zyrtare e BE-së, L 77, datë 27.3.1996

10. <https://www.crossref.org/>

11. Direktivën 2009/24/KE të Parlamentit Europian dhe Këshillit, datë 23 prill 2009, “Mbi mbrojtjen ligjore të programeve kompjuterike”, Celex: 32009L0024, Fletorja Zyrtare e BE-së, L 111, datë 5.5.2009

12. Direktivën 2006/115/KE të Parlamentit Europian dhe Këshillit, datë 12 dhjetor 2006, ”Mbi të drejtën e qirasë dhe të drejtën e kreditimit dhe mbi disa të drejta që lidhen me të drejtën e autorit në fushën e pronësisë intelektuale”, Celex: 32006L0115, Fletorja Zyrtare e BE-së, L 376, datë 27.12.2006.

13. Zenelaj E., “*Challenges of Albanian System Education in Systematic Integration of Technology and Education*”, Global Smart Education Conference 2022 Digital Literacy and Smart Learning Forum, Published in 2023 by Smart Learning Institute of Beijing Normal University, 12th Floor, Block A of JingshiScience and Technology Building, No. 12 Xueyuan South Road, Haidian District, Beijing© Smart Learning Institute of Beijing Normal University 2023 , http://sli.bnu.edu.cn/en/Download/Promotional/Research_Report/2023/0321/2821.html

© 2023 ZENELAJ, E; HAWA, A; BEQIRI, K; DURMISHI, E. & Buletini Shkencor Reald.

This is an open access article licensed under the [Creative Commons Attribution 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

Peer review method: Blind review

Review Article - case study

DOI: 10.59858/BSHR100052

Received:01.11.2023, Accepted: 06.12.2023, Published: 15.12.2023

Cito: Zenelaj, E; Hawa, S;Beqiri, K; (2023) (2023) “ Cross ref indexing, integrity, institutional and professional development ’, *Buletini Shkencor Reald* ,Vol 8(2), pp.45–55. 10.59858/BSHR100052

CROSS REFF INDEXING, INTEGRITY, INSTITUTIONAL AND PROFESSIONAL DEVELOPMENT

Dr. Engjëllushe ZENELAJ¹, Dokt.Suada HAWA², Dr. Ermelinda DURMISHI³, Ing. Kevin BEQIRI⁴

¹ Reald University College, Vlorë, Albania <https://orcid.org/0000-0002-1653-6534> enxhizenelaj@gmail.com

² Ministry of Education and Sports, Albania <https://orcid.org/0009-0008-1909-1826>, suadahawa@gmail.com

³ Ministry of Education and Sports, Albania, ermelinda.durmishi@arsimi.gov.al

⁴ Reald University College, Vlorë, Albania kevin.beqiri@unireald.edu.al

Abstract

Cross-Ref is an internationally recognized platform for indexing scientific publications. This article analyzes the role and importance of Cross-Ref indexing for scientific journals and how this process affects the integrity of scientific research, institutional and individual development. In this article, an in-depth analysis of the effects of Cross-Ref indexing on scientific journals is made, including the increase in their visibility, as well as the impact on the quality of research and author citations. Also, it has been examined how indexing in Cross-Ref can influence the funding and institutional development of academic and research institutions, increasing their reputation and scientific achievements.

Through an empirical analysis of the indexing process of the scientific journal Reald Scientific Bulletin, which is a publication of Reald University College, the advantages and challenges of indexing in Cross-Ref for individual authors, their institutions and scientific journals have been identified. At the end of the article, conclusions and recommendations are presented for authors, journal editors, and institutions to make the most of this process and to maintain the integrity of scientific research in a diverse scientific environment.

This article provides an in-depth and realistic perspective on the role of Cross-Ref indexing and its effects on the world of scientific research and academic institutions, encouraging a wider discussion on the topic in the field of scientific studies.

Key words: *cross ref, journal index, scientific research, publications, standards,*

I. INTRODUCTION

In this age of information and intensive and voluminous communication from several sources, the challenge of researchers and institutions whose center is scientific publications has increased. In these circumstances, the indexing of scientific journals has become an important aspect of academic research and the development of educational and research institutions. In this context, Cross-Ref, an international platform for indexing scientific literature and guiding citations, plays an important role. This article aims to shed light on the role and impact of Cross-Ref indexing on the integrity of scientific research, institutional development and individual success of authors.

The main purpose of this study, taking into account the case of the journal "*Buletini Shkencor Reald*", is to explain how the indexing of scientific journals in Cross-Ref affects many aspects of the scientific and academic world. Through an in-depth analysis, we aim to reveal the advantages and challenges of this process for authors, journal editors and educational institutions. This analysis will help to understand how scientific research is evaluated, promoted and exploited in an environment where competition is increased. To achieve the goal of this study, several main objectives have been defined:

- Examining the effects of indexing in Cross-Ref in increasing the visibility of scientific journals and their impact on scientific research.
- Analysis of how Cross-Ref indexing affects the quality of scientific research and author citations, including increasing impact factor and information dissemination.

- Examining how indexing in Cross-Ref can influence the financing and institutional development of academic and research institutions, increasing their reputation and scientific achievements.

Finally, this article will provide a comprehensive analysis of the topic and present recommendations for authors, journal editors, and academic institutions to make the most of this process and maintain the integrity of scientific research in a diverse scientific environment.

This study aims to help deepen the discussion about Cross-Ref indexing and its impact on the world of scientific research, providing a rich and analytical perspective to readers and users of this important scientific research platform.

II. METHODOLOGY

To achieve the objectives of our study and to address the research questions, we followed a detailed methodology that included bibliographic research, data analysis and interviews with professionals in the field. These methods are used in tandem to provide a thorough and objective analysis of the impact of indexing on Cross-Ref.

To understand the history and development of Cross-Ref indexing and its role in the world of scientific research, an extensive bibliographic research is started. This process involved reviewing the scientific literature, reports, and documents related to the topic using recognized academic databases. Also, the initial indication for this study was the Order of the Ministry of Education in Albania dated January 27, 2023, which will register and rank scientific journals, and one of the criteria was indexing in Cross-Ref and equipping with the DOI code.

To evaluate the effects of indexing in Cross-Ref on increasing the visibility of scientific journals and author citations, and based on the historical data of indexing of journals and data on citations to compare them before and after indexing in Cross-Ref is analyzed the results after the indexing of the scientific journal “*Buletini Shkencor Reald*”, highlighting the change in the progress of the journal.

To describe the impact of Cross-Ref indexing on the funding and institutional development of academic institutions, questionnaires were developed with the academic and administrative staff of higher education institutions. Questionnaires were used to elicit opinions and perspectives on the indexing of scientific publications from the point of view of academics and institution administrators.

This integration of qualitative and quantitative methods was used to obtain a complete picture of the impact of Cross-Ref indexing in the field of scientific research and

academic institutions. This methodological approach has enabled us to understand and identify a wide range of perspectives and provide a more detailed analysis of the topic which will further serve to further increase the quality of performance of our scientific journal.

III. RESULTS

3.1. Profile of scientific journal ‘Buletini Shkencor Reald’

The scientific journal “Buletini Shkencor Reald” is a publication of Reald University College, Vlore. This journal is equipped with electronic ISSN and has been published since 2015. The journal has continuously published two issues per year, one issue in the field of medical technical sciences and the other issue in the field of social sciences.

Based on the institutional strategy and development objectives of the institution within the accreditation process and not only, as well as based on Order-No. 36-date-24.1.2023 of Ministry of Education "FOR THE APPROVAL OF THE REGULATION FOR THE CREATION OF THE STATE REGISTER OF SCIENTIFIC JOURNALS PUBLISHED IN THE REPUBLIC OF ALBANIA" the staff of the Scientific Research Center was faced with the objective of indexing the journal on the various platforms in order to increase performance and obtain an assessment of better.

During the research through different databases, we came to the conclusion that the beginning should be from indexing in Cross-Ref and providing with the DOI code, then the doors for the journal were opened on many other platforms. The whole process was very informative and cooperative from the Cross-Ref staff, because we, being inexperienced in this field, constantly had their assistance.

The cross-ref process looks complicated from the outside when you look at it, but the step-by-step guidance for completing the criteria provided by the Cross-Ref staff is like a compass to manage the process. Today “Buletini Shkencor Reald” is indexed in Cross-Ref, provided with the journal DOI code, the DOI code for each volume, and the DOI code for each article.

3.2. Results after Cross-Ref Indexing of “Buletini Shkencor Reald”

Pas After indexing in Cross-Ref, our journal became visible on other platforms as well.

- First, the ResearchGate platform was automatically profiled by indexing in Cross-Ref

- Secondly, we also received a very good rating on the COPERNICUS platform for 2022.
- Thirdly, after indexing in Cross-Ref, we are registered in Web of sciences and we are with the status "under evaluation".
- Fourth, we are on the way to DOAJ.
- Fifth, on the academia.edu platform after equipping with a DOI, articles are more visible.

All these developments are very positive both for the institution and for the academic staff who published. In terms of the journal, they turned out to be very positive, as we have an increase of interest for publications in the journal, not only from local authors, but also from foreigner.

3.3. Results of the questionnaire for academic staff

After the Cross-Ref indexing process, the Scientific Research Center developed a questionnaire with the academic staff of the College and with academics we collaborate with and authors who have published in our journal. The purpose of this questionnaire was to identify whether there is a connection between the integrity of authors and indexed publications, as well as how this report is, that is, what it consists of specifically. 184 authors/researchers/academics responded to the questionnaire.

Table No.1, Questionnaire for researchers/authors and results

Nr.	Question	Alternatives	Results
1.	<i>Do you choose journals for publication that are indexed on different platforms?</i>	a. Yes b. No	a. 126 b. 58
2.	<i>Does publication in indexed journals affect your professional development?</i>	a. Yes b. No	a. 162 b. 22
3.	<i>Is there a relationship between the scientific integrity of the researcher and the scientific publications indexed in the Cross-Ref ?</i>	a. Yes b. No	a. Po b. Jo
4.	<i>Do you notice increased visibility of your work for cross ref indexed publications?</i>	a. Yes b. No	a. 168 b. Jo
5.	<i>Do you feel increased responsibility after scientific publications index in cross ref?</i>	a. Yes b. No	a. 104 b. 80
6.	<i>Do you notice an increase in scientific contribution to publish in cross ref indexed journals?</i>	a. Yes b. No	a. 135 b. 49
7.	<i>Which positive aspect of publishing articles in indexed journals would you choose as the most important?</i>	a. Increasing Scientific Integrity	a. 38 b. 106 c. 8 d. 32

		b. Increasing the visibility of researchers' work c. Copyright protection d. Impact on Researchers' Careers	
--	--	---	--

3.4. Discussion from questionnaires' results

Në In terms of the integrity of scientific researchers, in terms of questionnaires and interviews with academic staff and authors, it is analytically concluded that the indexing of scientific publications in Cross ref brings:

- **Increasing Scientific Integrity:**

Indexing in Cross-Ref has a positive impact on the integrity of scientific researchers by increasing transparency, finding sources, and tracking citations. Authors are more motivated to present their work in a clear and precise manner, as it will be available to a wide audience. This contributes to improving the ethics of scientific research.

- **Raising awareness and research values:**

Cross-Ref indexing creates a clear system of citations and references, helping to assess the sincerity and validity of researchers' work. This helps prevent plagiarism and misuse of information, increasing the credibility of scientific publications.

- **Increasing the visibility of researchers' work:**

Through indexing in Cross-Ref, scientific works exhibit a high level of visibility, becoming accessible to a larger audience of researchers. This helps share knowledge and find resources faster and easier for other researchers, increasing the impact and value of the work of the researchers who publish the articles.

- **Contribution to increasing the quality of scientific work:**

Indexing in Cross-Ref has a positive impact on the quality of scientific work. This happens by enabling the dissemination of information on a reliable and international platform. Thus, authors are committed to producing consistent and quality work.

- **Impact on Researchers' Careers:**

For individual researchers, publishing in Cross-Ref indexed scientific journals increases their reputation, increases funding opportunities and improves their careers. This positive influence helps researchers have an additional motivation to do better and deeper research.

- **Improving the Transparency of the Research Process:**

Cross-Ref indexing promotes transparency in the research process including recording research protocols and data reporting. This increases the level of transparency and accountability in the world of scientific research.

- Copyright protection

Publication in indexed publications by academics provides protection for their work, thus ensuring copyright protection.

3.5. Results of questionnaires for administrators of higher education institutions

An important aspect during this research was also getting the opinion of the administrative staff who take care of the overall performance and especially the financial performance.

Based on the fact that Reald University College operates as a non-public higher education institution, but also recognizing the importance of scientific research performance for the future of the institution as well as for the financial aspect, this research also focused on the boards of administration and administrators of the institutions of higher education.

From the questionnaires' with the administrative staff, managers, members of the Quality Assurance Unit both within our institution and other institutions that we cooperate with, it results that the indexing of scientific publications in Cross-Ref is of great importance for the development of academic institutions.

The questionnaire was answered by 38 people in positions such as administrators, members of the Quality Assurance Unit, strategy managers, members of the Board of Administration, etc.

Tabela No.2 Questionnaire for administrators/administrative positions and result

Nr.	Pyetja	Alternativat	Rezultati
1.	<i>Do you consider scientific publications important for the progress of your institution??</i>	a. Yes b. No	a. 30 b. 8
2.	<i>Is the indexing of scientific publications important to you?</i>	a. Yes b. No	a. 22 b. 16
3.	<i>Do you support academic initiatives for indexing scientific publications?</i>	a. Yes b. No	a. 20 b. 18
4.	<i>Are you financially reluctant to pay the bills for indexing scientific publications?</i>	a. Yes b. No	a. 16 b. 22

5.	<i>Are you able to demonstrate a link between indexed publications and institution performance?</i>	a. Yes b. No	a. 21 b. 17
6.	<i>Can you identify what are the benefits of indexing scientific publications for the performance of your institution? (choose up to two alternatives)</i>	a. Reputation improvement b. Increasing opportunity for financial recourse c. Increasing internationalization d. Impact on increasing scientific capacities e. Increasing the academic audience	a. 38 b. 5 c. 10 d. 11 e. 12

Scientific publications are considered important for the progress of the institution. Most of them also consider indexing of periodical scientific publications as important. However, it is observed that in some cases there is hesitation in the financial aspect for the indexing of periodical scientific publications. Improved reputation is the first benefit cited by respondents from indexed scientific publications, followed by increased audience and scientific capacity as well as increased internationalization.

3.6. Discussion of results for administrators/ administrative positions

Below we present a condensed analysis of some of the most important findings on the topic of institutional benefits from indexing scientific periodicals.

- Improving reputation and increasing responsibility:

Indexing in Cross-Ref enhances the reputation of academic institutions by presenting them as important centers of scientific research and contributors of general knowledge. This increases the responsibility and care that institutions have towards the quality of their work and their contribution to society.

- Funding and resources:

Indexing in Cross-Ref has a positive impact on the funding of academic institutions. Institutions that have a history of success in scientific publications tend to be more attractive for various funding sources, including donations, grants, and research contracts. This funding increases opportunities for development and growth. For small institutions of higher education that aim to expand their activity, this process is seen as beneficial in the long term.

- Increasing the academic audience:

Through Cross-Ref indexing, academic institutions become accessible to a wider international audience. This increases their exposure and reach, improving the way institutions communicate their work and contributions to the world of science, and this in

the view of administrators/investors brings sustainability even for institutions that operate as non-public.

- Encouraging research and development efforts:

An efficient Cross-Ref indexing system encourages academic institutions to invest more in research and development. To remain competitive in the scientific field, institutions are obliged to promote a stimulating environment for researchers and invest in their scientific infrastructure. This aspect should not bother the institutions as this remains essential for coping with competition.

- Increasing internationalization:

Cross-Ref indexing can help attract international students and researchers. Institutions whose publications are indexed in Cross-Ref are more attractive to foreign students and researchers and are more willing to build partnerships and collaborations with other internationally recognized institutions.

- Impact on increasing scientific capacities:

Indexing in Cross-Ref helps to increase the scientific capacities of institutions. This improves research infrastructure, enables access to large sources of scientific literature, and improves the ability of institutions to offer high-quality teaching and research programs.

An increase in the attention of administrators towards the indexing of scientific publications is noted. Administrators/Administrative staff consider it as an element to increase the image of their institution as well as to increase performance as well as increase the chances of obtaining funding.

IV. CONCLUZIONI AND RECOMANDATION

In general, the indexing of scientific publications in Cross Ref is still completely unknown in Albania. We are the first journal published by a higher education institution that has implemented the process of indexing in Cross-Ref.

Indexing in Cross-Ref helps to improve the scientific resources and capacities of the institution. This factor increases the institution's ability to offer high quality teaching and research programs.

In conclusion, indexing in Cross-Ref has a substantial impact on the integrity of scientific researchers, promoting the honesty, transparency and quality of their work. This process has significant advantages for authors, academic institutions and the scientific community at large, improving the way scientific research is done and its integrity equation.

Cross-Ref indexing is a key component for the development of academic institutions. This process has the potential to increase reputation, secure further funding sources, and promote the improvement of scientific capacities of institutions. Academic institutions that pay sufficient attention to Cross-Ref indexing have great opportunities to achieve success in research, teaching and institutional development.

Cross-Ref indexing helps improve funding opportunities. Indexed academic institutions are more attractive for various funding sources, including donations, grants and research contracts. This funding increases opportunities for development and growth.

For academic staff, indexing in Cross-Ref has a fundamental impact on their career development and impact on the world of scientific research. This process encourages quality, responsibility and the ability to contribute to scientific knowledge in a meaningful way.

Academic institutions that have scientific publications indexed in Cross-Ref are more attractive to academic staff and students. This factor helps to increase the level of competition of staff and students and to increase the reputation of the institution.

From the entire research process and the practical case followed for increasing the performance of scientific publications, it is recommended for anyone that if he is going to start indexing the journal on the popular platforms, he should first start by indexing in Cross-Ref, since in this way it will increase faster performance also due to the facilities offered by the platform.

REFERENCE

1. Buletini Shkencor Reald, “REGULATIONS FOR THE ORGANIZATION AND OPERATION OF THE BULETINI SHKENCOR REALD & MANUSCRIPT SUBMISSION GUIDELINES” 2022, https://unireald.edu.al/wp-content/uploads/2023/02/Author_guidlines_Buletini_Reald.pdf
2. KOLEGJI UNIVERSITAR “REALD” STRATEGJI ZHVILLIMI (2021 – 2026), (Miratuar me Vendim nr. 6, datë 02.06.2020, të Bordit të Administrimit), <https://unireald.edu.al/wp-content/uploads/2022/08/3.-Stratgjia-e-Zhvillimit-Institucional-2021-2026-1.pdf>
3. Urdher-Nr.36-date-24.1.2023 e Ministrisw sw Arsimit “PËR MIRATIMIN E RREGULLORES PËR KRIJIMIN E REGJISTRIT SHTETËROR TË REVISTAVE SHKENCORE QË BOTOHEN NË REPUBLIKËN E SHQIPËRISË” <https://arsimi.gov.al/wp-content/uploads/2023/01/Urdher-Nr.36-date-24.1.2023-Pdf.pdf>
4. LIGJ Nr. 35/2016 “PËR TË DREJTAT E AUTORIT DHE TË DREJTAT E TJERA TË LIDHURA ME TO”

-
5. Direktivën 2006/116/KE, të Parlamentit European dhe Këshillit, datë 12 dhjetor 2006, “Mbi afatin e mbrojtjes së të drejtës së autorit dhe disa të drejtave të lidhura” e amenduar”, Celex: 32006L0116; Fletorja Zyrtare e BE-së, L 372, datë 27.12.2006
  6. Direktivën 2004/48/KE të Parlamentit European dhe Këshillit, datë 29 prill 2004, “Mbi zbatimin e të drejtave të pronësisë intelektuale”, Celex: 32004L0048; Fletorja Zyrtare e BE-së, L 157, datë 30.4.2004
  7. Direktivën 2001/29/KE të Parlamentit European dhe Këshillit, datë 22 maj 2001, “Mbi harmonizimin e disa aspekteve të të drejtës së autorit dhe të drejtave të lidhura me të në shoqërinë e informacionit”, Celex: 32001L0029, Fletorja Zyrtare e BE-së, L 167, datë 22.6.2001.
  8. Direktivën 2001/84/KE të Parlamentit European dhe Këshillit, datë 27 shtator 2001, “Mbi të drejtën e rishitjes në dobi të autorit të një vepre origjinale të artit”, Celex: 32001L0084, Fletorja Zyrtare e BE-së, L 272, datë 13.10.2001
  9. Direktivën 96/9/ KE të Parlamentit European dhe Këshillit, datë 11 mars 1996, ”Mbi mbrojtjen ligjore të bazave të të dhënave”, Celex: 31996L0009, Fletorja Zyrtare e BE-së, L 77, datë 27.3.1996
  10. <https://www.crossref.org/>
  11. Direktivën 2009/24/KE të Parlamentit European dhe Këshillit, datë 23 prill 2009, “Mbi mbrojtjen ligjore të programeve kompjuterike”, Celex: 32009L0024, Fletorja Zyrtare e BE-së, L 111, datë 5.5.2009
  12. Direktivën 2006/115/KE të Parlamentit European dhe Këshillit, datë 12 dhjetor 2006, ”Mbi të drejtën e qirasë dhe të drejtën e kreditimit dhe mbi disa të drejta që lidhen me të drejtën e autorit në fushën e pronësisë intelektuale”, Celex: 32006L0115, Fletorja Zyrtare e BE-së, L 376, datë 27.12.2006.
  13. Zenelaj E., “*Challenges of Albanian System Education in Systematic Integration of Technology and Education*”, Global Smart Education Conference 2022 Digital Literacy and Smart Learning Forum, Published in 2023 by Smart Learning Institute of Beijing Normal University, 12th Floor, Block A of JingshiScience and Technology Building, No. 12 Xueyuan South Road, Haidian District, Beijing© Smart Learning Institute of Beijing Normal University 2023 , http://sli.bnu.edu.cn/en/Download/Promotional/Research_Report/2023/0321/2821.html

---

© 2023 ZENELAJ, E; HAWA, A; DURMISHI, E. & Buletini Shkencor Reald.

This is an open access article licensed under the [Creative Commons Attribution 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

Peer review method: Blind review

Review Article - case study

DOI: 10.59858/BSHR100053

Received:01.11.2023, Accepted: 07.12.2023, Published: 15.12.2023

Cito: Zenelaj, E.; Hawa, S.; Durmishi, E.; (2023) “ Sfidat e universiteteve për kërkimin shkencor në ballkanin perëndimor ”, Buletini Shkencor Reald ,Vol 8(2), pp.56–68. 10.59858/BSHR100053

SFIDAT E UNIVERSITETEVE PËR KËRKIMIN SHKENCOR NË BALLKANIN PERËNDIMOR¹

Dr. Engjëllushe ZENELAJ¹, Dokt.Suada HAWA², Dr. Ermelinda DURMISHI³

¹ Reald University College, Vlorë, Albania <https://orcid.org/0000-0002-1653-6534> enxhizenelaj@gmail.com

² Ministry of Education and Sports, Albania <https://orcid.org/0009-0008-1909-1826>, suadahawa@gmail.com

³ Ministry of Education and Sports, Albania, ermelinda.durmishi@arsimi.gov.al

Abstrakt

Ky artikull ka për qëllim të shqyrtojë dhe të analizojë sfidat në kërkimin shkencor në universitetet e Ballkanit Perëndimor. Analiza përqendrohet në identifikimin e problematikave kryesore që ndikojnë në nivelin e kualitetit të kërkimit shkencor në këto universitete duke sjellë në fokus vështirësitë financiare, standardet e ulëta të proscit mësimit, dhe mungesën e bashkëpunimit ndërmjet institucioneve.

Nëpërmjet një analize të përditësuar, identifikohen faktorët kryesorë që kontribuojnë në këto sfida. Një vëmendje e posaçme i kushtohet ndikimit të kushteve financiare në zhvillimin e kërkimit shkencor, si dhe mungesës së standardeve të larta akademike. Ky artikull gjatë trajtimit të kësaj teme përfshin edhe sugjerime konkrete për të përmirësuar situatën, duke përfshirë hapa të mundshëm për të rritur bashkëpunimin ndërmjet universiteteve dhe për të avancuar standardet e kërkimit shkencor në rajon.

---

¹ Prezantuar ne sesionin shkencor te projektit “STANDARDS OF SCIENTIFIC WRITING AND INDEXING OF SCIENTIFIC JOURNALS BY IMPACT FACTOR”, me mbështetjen financiare nga Western Balkan Fund-Individual Move Grants

---

Kjo analizë synon të jetë një kontribut për të adresuar sfidat që ballafaqohen universitetet e Ballkanit Perëndimor në fushën e kërkimit shkencor dhe të ofrojë rekomandime konkrete për përmirësimin e situatës aktuale.

Fjalët kyçe: *kërkim shkencor, universitet, zhvillim, sfida, ballkani perëndimor*

I. HYRJE

Megjithë progresin e shënuar gjatë viteve të fundit në Ballkanin Perëndimor, institucionet e arsimit të lartë vazhdojnë të kenë ende sfida dhe vështirësi përballë tyre.

Në Ballkanin Perëndimor shpesh herë tensionet politike, tensionet historike, si dhe mungesa e platformave të përbashkëta për shkëmbimin e ideve dhe bashkëpunimin shkencor janë disa indikatorë të cilët kanë një ndikim të rëndësishëm të pasqyruar edhe midis universiteteve. Kjo mund të ketë si pasojë mungesën e projekteve të përbashkëta, nivelin e ulët në shkëmbimin e ekspertizës dhe ideve, që ndikon në nivelin e përgjithshëm të cilësisë së kërkimit shkencor.

Gjithashtu konstatohet se botimet shkencore të universiteteve shpesh janë larg standardeve ndërkombëtare të indeksimit të publikimeve shkencore. Një nga arsytet mund të jetë mungesa e burimeve dhe infrastrukturës për të kryer hulumtime të mëtejshme dhe për të përmirësuar cilësinë e punimeve shkencore. Financimi i kufizuar dhe mungesa e teknologjisë së nevojshme për hulumtim mund të ndikojnë në pamundësinë për të arritur standarde më të larta.

Qëllimi i artikullit është të identifikojë dhe të analizojë problematikat kryesore dhe sfidat që universitetet e Ballkanit Perëndimor ballafaqohen në fushën e kërkimit shkencor duke e vendosur më së shumti theksin tek Shqipëria dhe sfidat që ndeshen universitetet shqiptare.

Artikulli ka disa objektiva:

- Evidentimi i disa prej sfidave dhe vështirësive të universiteteve të Ballkanit perëndimor për kërkimin shkencor;
- Evidentimi i rolit dhe rëndësisë së institucioneve për rritjen e performancës së akademikëve;
- Evidentimi i rolit dhe rëndësia e burimeve njerëzore për rritjen e performancës institucionale;
- Përgatitja e rekomandimeve për rritjen e standardeve dhe performancës së universiteteve për kërkimin shkencor.

-
- Artikulli synon të ofrojë një përmbledhje të sfidave të cilat pengojnë përmirësimin e standardeve të kërkimit shkencor në këtë rajon.

II. METODOLOGJIA

Për realizmin e këtij artikulli, pra për të kuptuar dhe analizuar sfidat e kërkimit shkencor në universitetet e Ballkanit Perëndimor, është përdorur metoda e vëzhgimit dhe e analizës. Kjo analizë është realizuar përmes një procesi të vazhdueshëm të vëzhgimit të aktiviteteve shkencore, projekteve të kërkimit dhe ndërveprimeve në universitetet e këtij rajoni.

Vëzhgimi ka përfshirë monitorimin e botimeve akademike, infrastrukturën e kërkimit dhe pjesëmarrjen në projekte shkencore. Përveç vëzhgimit të drejtpërdrejtë, analiza është bazuar në studime të mëparshme, raporte të organizatave ndërkombëtare, dokumente zyrtare të universiteteve dhe analiza akademike të publikuara. Kjo analizë ka përfshirë shqyrtimin e literaturës së disponueshme për të njohur më mirë problematikën dhe sfidat në kërkimin shkencor në këtë kontekst.

Për të mbështetur analizën, janë realizuar pyetësorë dhe biseda me përfaqësues të universiteteve, profesorë, dhe individë të përfshirë në fushën e kërkimit shkencor në këto universitete. Këta pyetësorë të realizuar gjatw implementimit të projektit “*Standards of Academic writing and scientific journal index*”², projekt individual i financuar nga Western Balkan Fund, move grant, kanë ndihmuar në përmbledhjen e pikëpamjeve të ndryshme dhe për të pasur një kuptim më të gjerë të sfidave të përcaktuara.

Informacioni i mbledhur nga këto burime është analizuar dhe interpretuar për të identifikuar trendet, shkaqet, dhe efektet e sfidave të kërkimit shkencor në universitetet e Ballkanit Perëndimor.

Pyetësori përmbëhej nga dhjetë pyetje dhe i janë përgjigjur gjashtëmbëdhjetë lektorë nga Universiteti Ndërkombëtar i Strugës në Maqedoninë e Veriut dhe njëzetë e gjashtë lektorë nga Kolegji Universitar Reald në Shqipëri.

---

² Projekti është zbatuar në International University of Struga, në Struge, Maqedonia e Veriut nga Dr. Engjëllushe Zenelaj, si fituese e grantit individual nga Western Balkan Funds.

III. REZULTATE DHE DISKUTIME

Nr.	Pyetja	Alternativat	Përgjigjet	
			IUS ¹	RUC ²
1.	Si do ta vlerësoni aktualisht nivelin e kërkimit shkencor në Ballkanin Perëndimor?	a. Nivel i ultë, b. Nivel Mesatar, c. Nivel i Lartë	a. 16 b. 0 c. 0	a. 26 b. 0 c. 0
2.	Si do ti klasifikoni shkaqet e vështirësive që ndeshni në kërkimin shkencor?	a. Institucionale b. Financiare c. Teknologjike d. Tjeter_____	a. 0 b. 10 c. 6	a. 2 b. 16 c. 8
3.	Si e vlerësoni nivelin e shkëmbimeve të stafëve akademike dhe studentëve në universitetet e Ballkanit Perëndimor?	a. Nivel i ultë, b. Nivel Mesatar, c. Nivel i Lartë	a. 16 b. 0 c. 0	a. 26 b. 0 c. 0
4.	Si e vlerësoni nivelin e bashkëpunimit midis universiteteve në Ballkanin Perëndimor?	a. Nivel i ultë, b. Nivel Mesatar c. Nivel i Lartë	a. 16 b. 0 c. 0	a. 26 b. 0 c. 0
5.	Çfarë sugjeroni për rritjen e performancës së universiteteve në Ballkanin Perëndimor?	a. Hartim strategjie dhe politikash në IAL ³ b. Hartim strategjie dhe politikash në Ministrinë Arsimit c. Politika mbështetëse nga qeveritë apo organizatat d. Iniciativa të IAL-ve midis insitucioneve në Ballkanin Perëndimor	a. 3 b. 2 c. 6 d. 5	a. 6 b. 3 c. 10 d. 7
6.	A keni pasur ndonjë bashkëpunim për kërkimin shkencor me kërkues nga Ballkani perëndimor dhe cila formë?	a. PO a.1. Konferencë a.2. Botim artikulli a.3. Projekt b. JO	a. 5 b. 11	a. 10 b. 16
7.	A kishit informacion për WBF ⁴ përpara prezantimit nga kolegja juaj?	a. Po b. Jo	a. 3 b. 13	a. 2 b. 24
8.	Si do ti vlerësoni thirrjet dhe programet e WBF për	a. Të rëndësishme b. Të parëndësishme c. Shumë të rëndësishme	a. 6 b. 0 c. 10	a. 14 b. 0 c. 12

¹ IUS- International University of Struga² RUC-Reald University College³ IAL- Institucione të arsimit të lartë⁴ WBF- Western Ballkan Fund

	karrierën tuaj akademike në Ballkanin Perëndimor?			
9.	A mendoni të aplikoni në thirrjet e radhës nga WBF për grante individuale apo institucionale?	a. PO b. JO c. E pavendosur	a. 8 b. 2 c. 6	a. 12 b. 3 c. 11
10.	Sa të rëndësishëm e konsideroni rritjen e bashkëpunimit midis IAL në Ballkanin perëndimor	a. Të rëndësishme b. Të parëndësishme c. Shumë të rëndësishme	a. 7 b. 0 c. 11	a. 11 b. 0 c. 15

Në përgjithësi të gjithë të anketuarit kanë vlerësuar në nivel minimal kërkimin shkencor në Ballkanin Perëndimor si dhe nivelin e shkëmbimeve të stafëve dhe studentëve. Ndër faktorët kryesorë të nivelit të ulët të kërkimit shkencor rendisin, shkaqe të ndryshme të tilla si ato financiare, teknologjike, mungesa e modernizimeve të kurrikulave, mungesa e përcaktimit të standarteve, etj.

Në përgjithësi vlerësohet si i rëndësishëm rritja e bashkëpunimit në universitetet e rajonit. Për rritjen e niveleit të bashkëpunimit në përgjithësi të anketuarit mendojnë se është e rëndësishme shtimi i politikave mbështetëse nga qeveritë dhe organizatat si dhe rritja e iniciativave nga insitucionet.

IV. SFIDAT E UNIVERSITETEVE PËR KËRKIMIN SHKENCOR NË BALLKANIN PERËNDIMOR

The Western Balkans, while facing common challenges, also exhibits considerable variation across its countries. Common challenges and priorities include: Digital skills, Green transition, Out-migration to the EU, Institutional autonomy and governance, Prevalence of secondary VET, Inequality of outcomes⁵. Rezultatet e pyetësorëve na orientojnë kërkimin drejt një analizë më të zgjeruar duke i integruar edhe me arsyetimin e studjuesve të tjerë dhe autorëve të artikullit. Në Ballkanin Perëndimor, universitetet përballen me disa sfida të tilla si:

- **Kriza demografike:** Emigrimi dhe ulja e koeficientit të lindshmërisë po reflektojnë e drejtpërdrejtë në numrin e studentëve në auditore. Kriza demografike është një sfidë e rëndësishme që prek universitetet në Ballkanin Perëndimor. Emigrimi i vazhdueshëm dhe zvogëlimi i popullsisë në vendet e këtij rajoni ka një impakt të drejtpërdrejtë në numrin e studentëve të regjistruar në universitete. Kjo ka ndikim në

⁵ Për më shumë shiko artikullin e LUCIA BRAJKOVIC “Education policy and development in the Western Balkans Policy & Strategy”, 7 November 2023 <https://www.eaie.org/blog/western-balkans-education-policy.html>, i cili jep një analizë të plotë statistikore me tregues shumë të rëndësishëm për vendet e Ballkanit Perëndimor.

---

nivelin e përgjithshëm të regjistrimeve në universitete, duke ulur numrin e studentëve në auditorë. Kriza demografike sjell një kufizim në bazën potenciale të studentëve për t'u regjistruar në universitete. Ulja e popullsisë, si rezultat i emigrimit dhe faktorëve tjerë demografikë, bën që universitetet të kenë më pak aplikime dhe regjistrime në programe të ndryshme akademike dhe përveç kësaj largimi i trurit është me pasoja të drejtpërdrejta në eficienën e kërkimit shkencor. Rënia e numrit të studentëve është një efekt zinxhir në të gjitha llojet e universiteteve si ato publike edhe ato privatë. Gjatë fillim viti të ri akademik 2023-2024 në Shqipëri shumë universitete të rretheve kanë mbyllur disa prej programeve dhe disa të tjera vazhdojnë të mbeten të hapura edhe pse aty janë më pak se minimum i studentëve të lejuar nga ligji.

- **Financimi:** Mungesa e burimeve financiare është një sfidë thelbësore për universitetet në Ballkanin Perëndimor. Financimi i kufizuar mund të ketë një ndikim të drejtpërdrejtë në cilësinë e arsimit të ofruar, në aftësinë për të përmirësuar infrastrukturën dhe në mundësinë për të zhvilluar hulumtime të reja dhe inovative. Mungesa e burimeve financiare është një sfidë e madhe për universitetet në këtë rajon. Kjo mund të ndikojë në cilësinë e arsimit dhe në aftësinë për të zhvilluar hulumtime të reja. Universitetet kanë nevojë për investime të mëdha në shkencë, teknologji, dhe resurse të tjera për të siguruar një mjedis të përshtatshëm për të zhvilluar hulumtime shkencore cilësore. Mungesa e fondeve mund të çojë në një dobësi të infrastrukturës fizike, mungesë të pajisjeve të nevojshme për hulumtime laboratorike dhe informatike, si dhe mungesë të fondeve për të paguar për ekspertizën dhe asistencën nga profesorët dhe akademikët më të specializuar. Mjafton të shikojmë buxhetin e qeverive në vendet e Ballkanit Perëndimor për kërkimin shkencor dhe arsimin dhe evidentohet lehtësisht vëmendja e politikbërësve në këtë drejtim. Gjithashtu edhe vetë institucionet arsimit të lartë sidomos në Shqipëri për vite të tëra buxhetin e kërkimit shkencor e kanë në vlerë zero. Gjithashtu vërehet edhe politika diferencuese nga qeveritë midis universiteteve publike dhe jopublike, për financimin e projekteve kërkimore, duke favorizuar gjithmonë universitetet publike dhe në disa raste duke i përjashtuar universitetet jopublike⁶. Kjo politikë përjashtuese është diskriminuese pasi duhet të jetë cilësia e projekt propozimit ajo që duhet të vendosi fituesit e granteve dhe jo statusi i organizatës.

- **Cilësia e arsimit:** Për disa universitete, cilësia e arsimit ende është nën standardet e duhura, ndryshe nga universitetet e njohura në Perëndim. Mungesa e standardizimit dhe nivelit të ulët të cilësisë së arsimit në disa universitete të Ballkanit Perëndimor është një sfidë që po bëhet thelbësore për avancimin e arsimit të lartë në këtë rajon. Kjo diferencë në cilësi mund të ndikojë në reputacionin dhe aftësinë e universiteteve

---

⁶ Rasti i thirrjeve për projekte të financuara nga qeveria shqiptare nëpërmjet AKKSHI e cila përjashtonte universitet jopublike për pajisje teknologjike gjate vitit 2023

---

për të tërhequr studentë të rinj, për të mbajtur stafin akademik të kualifikuar dhe për të kontribuar në zhvillimin e hulumtimeve shkencore të cilësisë së lartë. Në krahasim me universitetet e njohura në Perëndim, universitetet në Ballkanin Perëndimor mund të kenë mungesë të resurseve të nevojshme për të ofruar një arsim të lartë cilësor. Infrastruktura e dobët, mungesa e teknologjisë së avancuar, dhe mungesa e programeve të përshtatshme studimore mund të jenë disa nga faktorët që kontribuojnë në këtë ndryshim në cilësi. Proceset e Akreditimit që po përballojnë universitetet gjatë viteve të fundit janë një hap pozitiv por ato lëvizin ngadale dhe në disa raste nuk janë realiste për plotësimin e standarteve.

- **Modernizimi i kurrikulës dhe teknologjisë:** Universitetet duhet të përditësojnë kurrikulat e tyre për të reflektuar nevojat e tregut të punës dhe zhvillimin e teknologjisë. Modernizimi i kurrikulave në universitetet e Ballkanit Perëndimor është një hap i rëndësishëm drejt përshtatjes së arsimit të lartë me zhvillimet e fundit në tregun e punës dhe avancimet teknologjike. Përditësimi i kurrikulave për të reflektuar nevojat e tregut të punës dhe zhvillimin teknologjik siguron që studentët të jenë të përgatitur për sfidat dhe mundësitë e reja në botën e punës. Kjo përfshin përmirësimin e programeve mësimore me qëllim aftësim të studentëve për në tregun e punës dhe rritje dhe zhvillim për stafet akademike në mënyrë të vazhdueshme. Mungesa e modernizimit të kurrikulave dhe i programeve studimore si dhe i teknologjisë evidentohet tek niveli i papunësisë për të diplomuarit në fusha të caktuara të cilët nuk e gjejnë vetenplotësisht në tregun e punës.

- **Çështje të korrupsioni:** Në disa raste, korrupsioni mund të ketë ndikim në rekrutimin e stafeve akademike dhe në procesin e vlerësimit të studentëve. Korrupsioni në sektorin e arsimit është një sfidë serioze në Ballkanin Perëndimor, duke ndikuar në proceset e rekrutimit të stafit akademik⁷ dhe në vlerësimin e studentëve. Në raste të tilla, praktikatat e korrupsionit mund të prekin shumë sfera të jetës universitare dhe të dëmtojnë integritetin akademik dhe cilësinë e arsimit të ofruar. Ndikimi i korrupsionit në rekrutimin e stafit akademik mund të shkaktojë situata ku personat jo të kualifikuar ose me aftësi të kufizuara akademike mund të jenë të përparuar në poste të rëndësishme. Kjo mund të prekë cilësinë e mësimdhënies dhe hulumtimit në universitetet e prekura. Në lidhje me vlerësimin e studentëve, korrupsioni⁸ mund të sjellë situata ku studentët me performancë të dobët ose pa meritë mund të favorizohen në mënyrë të padrejtë në vlerësimet akademike. Rastet e publikuar anë media mbi korrupsionin në arsimin e lartë ndikojnë në uljen e standarteve të

---

⁷ Në faqet zyrtare të universiteteve publike/jopublike në shumicën e rasteve nuk gjen njoftime për pozicione vakante

⁸Rasti më i fundi në Shqipëri është ai i nodhur në Universitetin “Luigj Gurakuqi” në Shkodër, ku ish-rektorja u pezullua nga detyra sipas urdhrin të Ministrisë së Arsimit Nr.313 Datë 22.06.2023, shkresa nr 3911 prot, datë 22.06.2023, pezullim ky që erdhi për shka të shkeljeve të rënda të zbuluara nga emisioni televiziv investigativ STOP datë 21.06.2023

cilësisë së arsimit dhe uljen e besueshmërisë. Aspektet e korrupsionit vërehen edhe në rastet e abuzimit me buxhetin e universiteteve publike. Jo të pakta janë rastet e publikuara nga institucionet e kontrollit për shkeljet dhe shpërdorimet e buxhetit të universiteteteve.⁹

- **Mobiliteti i studentëve dhe stafit:** Në krahasim me universitetet në Perëndim, shumë universitete në Ballkanin Perëndimor kanë sfida në përkrahjen e mobilitetit të studentëve dhe stafit akademik. Treguesit flasin për një nivel të ulët të shkëmbimit të stafit akademik dhe studentëve në Ballkanin Perëndimor.

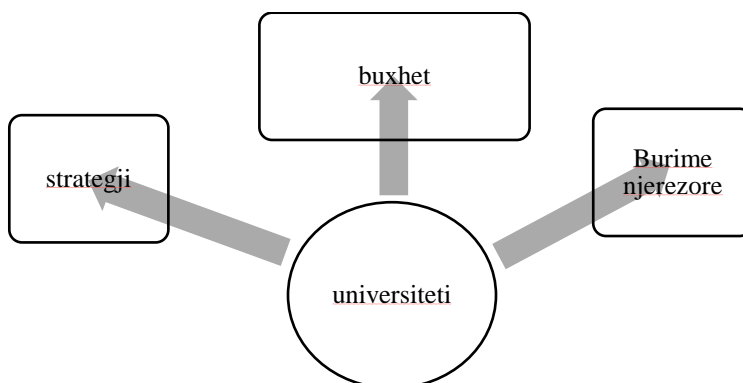
- **Bashkëpunimit ndërkombëtar:** Aktualisht në shumë universitete konstatohen marrëveshje bashkëpunimi të cilat shumicën e rasteve qëndrojnë si dokumente pa produkte konkrete. Bashkëpunimi me universitetet e tjera dhe shkëmbimi i njohurive është ende në zhvillim dhe ka hapësirë për përmirësim.

V. PËRFUNDIME DHE REKOMANDIME

Të gjitha institucionet arsimit të lartë në Ballkanin Perëndimor duhet të mendojnë seriozisht dhe të marrin angazhime konkrete për sfidat që kanë përballë. Hartimi i strategjive konkrete me objektiva realë dhe të matshëm do të renditej si hapi i parë për cilindo institucion.

Më poshtë pasqyrohet në paraqitje grafike një mendim i cili është shumë esencjal. Jo pa qëllim është zgjedhur kjo mënyrë, pra për të kuptuar se universiteti dhe burimet njerëzore janë përcaktuesit e performancës në total.

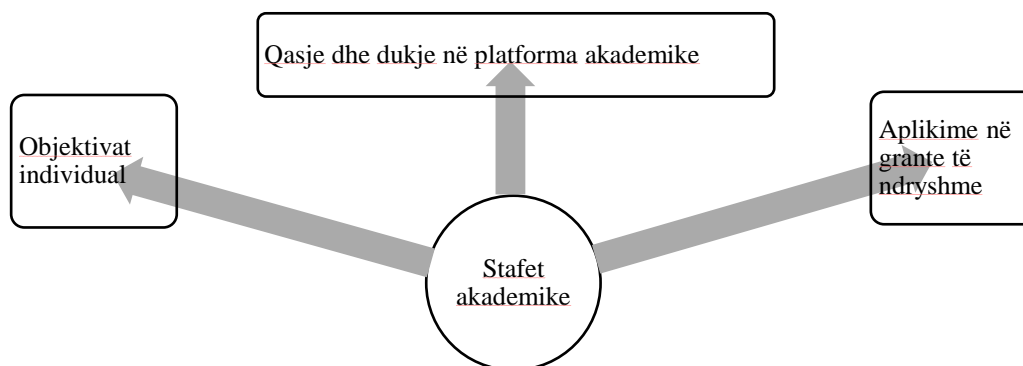
Fig.1 Paraqitje ilustruese e Instrumenteve të universitetit për rritjen e performancës

⁹ Rasti i Raportit të Kontrollit të Lartë Shtetit, 2021 për auditimin në Universitetin e Tiranës, si dhe raportet publikuara nga Qëndresa Qytetare, <https://citizens-channel.com/2022/11/09/ku-shkojne-parate-e-universiteteve-miliona-per-sigurine-e-godinave-0-38-per-kerkim-shkencor/>

Fig. Nr.2, Paraqitje ilustruese e rolit të akademikëve për përmirësimin e performancës së universitetit

Në përgjithë rekomandohet që strategjia e një universiteti në Ballkanin Perëndimor duhet të përfshijë hapa të qëndrueshëm për zhvillimin dhe përballjen e sfidave të përmendura më lart. Këtu janë disa pika kyçe të një strategjie të tillë:

- **Përmirësimi i cilësisë së arsimit:** Universiteti duhet të vendosë standarde të larta për cilësinë e arsimit dhe të sigurojë se programet dhe kurrikulat janë të përditësuara për të përmbushur nevojat e tregut të punës dhe zhvillimin e teknologjisë.
- **Investimi në burime njerëzore:** Universiteti duhet të investojë në rekrutimin dhe trajnimin e stafit akademik dhe administrativ për të siguruar një ekip të përkushtuar dhe të kualifikuar.
- **Diversifikimi i burimeve financiare:** Strategjia duhet të përfshijë marrëveshje me qeverinë, sektorin privat, dhe burime ndërkombëtare për të siguruar financim të mjaftueshëm. universitetet mund të shqyrtojnë opsione të ndryshme për të rritur burimet financiare. Kjo përfshin kërkimin e burimeve shtesë nga burime publike dhe private, aplikimin për fonde të projekteve shkencore në nivel ndërkombëtar, si dhe krijimin e partneriteteve strategjike me sektorin e privat dhe organizatat e ndryshme për të siguruar mbështetje financiare.

Gjithashtu, shteti mund të luajë një rol kyç në rritjen e fondeve për universitetet duke investuar më shumë në arsimin e lartë dhe kërkimin shkencor si një përparësi që do të rrisë cilësinë e arsimit dhe konkurrueshmërinë në nivel ndërkombëtar të universiteteve në këtë rajon.

Një politikë e qëndrueshme dhe e përshtatshme e financimit mund të ndihmojë në kapërcimin e mungesave financiare dhe të cojë në përmirësimin e cilësisë së arsimit të lartë në Ballkanin Perëndimor. Gjithashtu politikat dhe mundësitë e financimit nuk duhet të jenë

---

diskriminuose në financimin e projekteve kërkimore shkencore midis universiteteve publike dhe jopublike.

Universitetet duhet të zhvillojnë partneritete dhe marrëveshje me universitetet dhe institucionet e tjera ndërkombëtare për të rritur mobilitetin e studentëve dhe stafit, si dhe për të ndarë njohuri dhe burime.

Universitetet duhet të rrisin dhe përmirësojnë përdorimin e teknologjisë për të përmirësuar eficiencën e administratës, procesit mesimor, mësimin në distancë, dhe për të zhvilluar hulumtime inovative. Gjithashtu të gjitha universitetet duhen të kenë teknologji të certifikuar nga Agjensite e Informacimit me qëllim mbrotjen e të dhënave, shmangien e abuzimeve, korrupsionit, dhe rritjen e standartit të përgjithshëm.

Universitetet duhet të kenë një rol aktiv në zgjidhjen e çështjeve sociale dhe mjedisore në komunitetin e tij. Përfshirja dhe angazhimi i universiteteve në çështjet sociale dhe mjedisore në komunitetin ku ata janë të vendosur është thelbësore për të ndikuar në ndryshimet pozitive në komunitetin e tyre dhe për të përgatitur studentët për një rol të përgjegjshëm shoqëror dhe mjedisor.

Disa mënyra në të cilat universitetet mund të zbatojnë përgjegjësinë e tyre sociale dhe mjedisore janë në saj të rritjes së bashkëpunimit me aktorët rajonal dhe lokal. Përmes angazhimit të tyre, universitetet bëhen një forcë pozitive në shoqëri, duke kontribuar në zhvillimin e një brezi të ri, që janë të përgatitur për të kontribuar në ndryshime pozitive shoqërore dhe për të mbrojtur mjedisin në të cilin jetojnë.

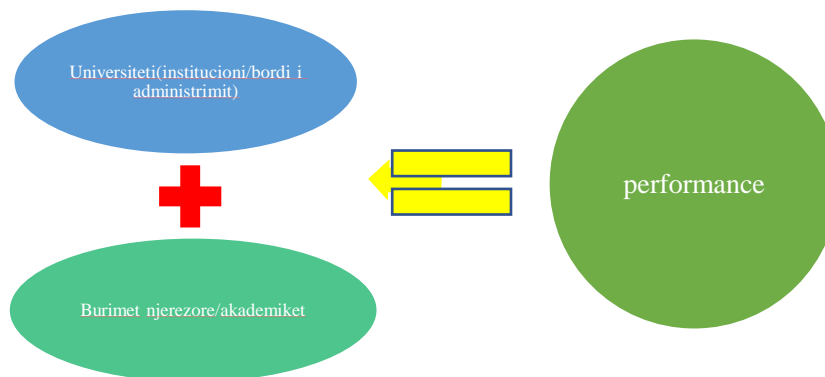
Universiteti duhet të ketë sisteme të qarta për të monitoruar dhe vlerësuar performancën në përputhje me objektivat e tij strategjike. Sistemet e monitorimit dhe vlerësimit të performancës janë esenciale për universitetet për të siguruar se po përmbushin objektivat e tyre strategjike dhe për të përmirësuar qëndrueshmërinë dhe cilësinë e shërbimeve dhe programeve të tyre. Disa hapa që universitetet mund të ndërmarrin për të zhvilluar këto sisteme lidhen me percaktimin e objektivave, realizimin e tyre dhe vlerësimin për përmirësimin e vazhdueshëm.

Në lidhje me sfidën demografike universitetet mund të gjejnë mënyra inovative për të tërhequr studentë të rinj, përmes ofrimit të programeve të atraktivë, bashkëpunimit me industrinë dhe organizatat e ndryshme për të siguruar mundësi të punësimit pas përfundimit të studimeve, si dhe promovimin e arsimit të lartë në nivele më të gjerë, duke siguruar qasje më të lehtë në programe të specializuara.

Gjithashtu, investimet në strategji për të ruajtur talentin vendas dhe për të përmirësuar cilësinë e arsimit mund të ndihmojnë në mbajtjen e studentëve në vend dhe në rritjen e numrit të tyre në universitete. Krijimi i programeve të ndihmës financiare, bursave dhe mundësive të mbështetjes për studentët nga grupet me vështirësi ekonomike mund të

jenë një mënyrë për të përmirësuar pjesëmarrjen dhe përfundimin e studimeve për këtë grup.

Fig. Nr.3, Paraqitje ilustruese e logjikës së Performancës së universiteteve

Një strategji e tillë e përgatitur dhe zbatuar me kujdes mund të ndihmojë një universitet në Ballkanin Perëndimor të zhvillohet dhe të përballojë sfidat me sukses.

Për të adresuar këto sfida, është e rëndësishme të ketë një përkushtim të përbashkët për të ndërtuar kapacitetet e kërkimit shkencor, për të përmirësuar infrastrukturën, për të shtuar financimin dhe për të zhvilluar platforma të ndryshme për bashkëpunim ndërmjet universiteteve.

Investimi në teknologji, burime njerëzore të trajnuara dhe ngritja e standardeve akademike mund të ndihmojnë në përmirësimin e kërkimit shkencor dhe në rritjen e cilësisë së botimeve në nivel ndërkombëtar.

Krijimi i programeve dhe projekteve të përbashkëta për bashkëpunim akademik, si dhe promovimi i shkëmbimit të njohurive dhe ideve nëpërmjet aktiviteteve akademike mund të ndihmojë në përmirësimin e situatës dhe në rritjen e cilësisë së kërkimit shkencor në Ballkanin Perëndimor.

REFERENCA & LITERATURË MBESHTETËSE

1. Buletini Shkencor Reald, "REGULATIONS FOR THE ORGANIZATION AND OPERATION OF THE BULETINI SHKENCOR REALD & MANUSCRIPT

SUBMISSION GUIDELINES” 2022, https://unireald.edu.al/wp-content/uploads/2023/02/Author_guidlines_Buletini_Reald.pdf

2. Buletini Shkencor Reald, “REGULATIONS FOR THE ORGANIZATION AND OPERATION OF THE BULETINI SHKENCOR REALD & MANUSCRIPT SUBMISSION GUIDELINES” 2022, https://unireald.edu.al/wp-content/uploads/2023/02/Author_guidlines_Buletini_Reald.pdf

3. Cenerić I., Ayan M., Todorović M. , Marković J.Č., “ARISE Action for Reducing Inequalities in Education Comparative report for Albania, Bosnia and Herzegovina, North Macedonia, Kosovo, Serbia and Turkey”, Centre for Education Policy, Carigradska 21/20, Belgradecep@cep.edu.rs , www.cep.edu.rs

4. DANIEL ANDERSEN, “The internationalization deficit of research and higher education in the western Balkans A CASE STUDY OF THE REGION”, Utrecht University, 06.07.2018 Irish-Dutch Double Degree University College Dublin/Utrecht University

5. <https://citizens-channel.com/2022/11/09/ku-shkojne-parate-e-universiteteve-miliona-per-sigurine-e-godinave-0-38-per-kerkim-shkencor/>

6. https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/edat_ifse_03/default/table?lang=en

7. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Enlargement_countries_-_education_statistics#Number_of_pupils_and_students

8. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Enlargement_countries_-_education_statistics#Tertiary_education Data extracted in May 2023. Planned article update: June 2024

9. Kajsio Blendi, “Higher Education in Albania: The Never Ending Challenge”, INTERNATIONAL HIGHER EDUCATION 15, Number 82: Fall 2015

10. KOLEGJI UNIVERSITAR “REALD” STRATEGJI ZHVILLIMI (2021 – 2026), (Miratuar me Vendim nr. 6, datë 02.06.2020, të Bordit të Administrimit), <https://unireald.edu.al/wp-content/uploads/2022/08/3.-Stratgjia-e-Zhvillimit-Institucional-2021-2026-1.pdf>

11. LUCIA BRAJKOVIC “Education policy and development in the Western Balkans Policy & Strategy”, 7 November 2023 <https://www.eaie.org/blog/western-balkans-education-policy.html>

12. Sabriu, Miranda (2013): “The European Perspective of the Four Western Balkan Countries” International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences December 2013, Vol. 3, No. 12, pp. 432 -445,

---

13. Urdher-Nr.36-date-24.1.2023 e Ministrisë së Arsimit “PËR MIRATIMIN E RREGULLORES PËR KRIJIMIN E REGJISTRIT SHTETËROR TË REVISTAVE SHKENCORE QË BOTOHEN NË REPUBLIKËN E SHQIPËRISË”
<https://arsimi.gov.al/wp-content/uploads/2023/01/Urdher-Nr.36-date-24.1.2023-Pdf.pdf>

14. Urdhrit të Ministrisë së Arsimit, Nr.313 Datë 22.06.2023, shkresa me nr.3911 prot, datë 22.06.2023, “Për pezullimin nga detyra të Rektores së Universiteti “Luigj Gurakuqi” Shkodër

15. Zenelaj E., “*Challenges of Albanian System Education in Systematic Integration of Technology and Education*”, Global Smart Education Conference 2022 Digital Literacy and Smart Learning Forum, Published in 2023 by Smart Learning Institute of Beijing Normal University, 12th Floor, Block A of Jingshi Science and Technology Building, No. 12 Xueyuan South Road, Haidian District, Beijing© Smart Learning Institute of Beijing Normal University 2023 ,
http://sli.bnu.edu.cn/en/Download/Promotional/Research_Report/2023/0321/2821.html

16. Zgaga, Pavel (2013): “Reconsidering Higher Education Reforms in the Eastern Balkans: ‘Policy Colonies’ or ‘Policy Autarchies’?” in Zgaga, Pavel; Teichler, Ulrich; Brennan John (editors): Globalisation Challenge for European Higher Education: Convergence and Diversity, Centres and Peripheries, pp. 347-370

17. Zhllima E., Imami D., Rama K., Shahini A., “*Corruption in Education during Socialism and the Postsocialist Transition: The Case of Albania*”, Region: Regional Studies of Russia, Eastern Europe, and Central Asia, Volume7, Number 2, July 2018, pp. 51-70 (Article)Published by Slavica Publishers, DOI:For additional information about this article, Access provided at 29 Mar 2019 17:17 GMT from Idaho State University,
<https://doi.org/10.1353/reg.2018.0016>, <https://muse.jhu.edu/article/707823>

© 2023 ZENELAJ, E; HAWA, A; DURMISHI, E. & Buletini Shkencor Reald.

This is an open access article licensed under the [Creative Commons Attribution 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

Peer review method: Blind review

Review Article - case study

DOI: 10.59858/BSHR100053

Received:01.11.2023, Accepted: 07.12.2023, Published: 15.12.2023

Cito: Zenelaj, E.; Hawa, S.; Durmishi, E.; (2023) “The challenges of universities regarding scientific research in the Western Balkan”, Buletini Shkencor Reald ,Vol 8(2), pp.69–81. 10.59858/BSHR100053

THE CHALLENGES OF UNIVERSITIES REGARDING SCIENTIFIC RESEARCH IN THE WESTERN BALKANS¹

Dr. Engjëllushe ZENELAJ¹, Dokt.Suada HAWA², Dr. Ermelinda DURMISHI³

¹ Reald University College, Vlorë, Albania <https://orcid.org/0000-0002-1653-6534> enxhizenelaj@gmail.com

² Ministry of Education and Sports, Albania <https://orcid.org/0009-0008-1909-1826>, suadahawa@gmail.com

³ Ministry of Education and Sports, Albania, ermelinda.durmishi@arsimi.gov.al

Abstract

This article aims to examine and analyze the challenges in scientific research in the Western Balkans' universities. The analysis focuses on the identification of the main problems that affect the quality level of scientific research in these universities, bringing into focus the financial difficulties, the low standards of the teaching process, and the lack of cooperation between institutions.

Through an up-to-date analysis, the main factors contributing to these challenges are identified. A special attention is paid to the impact of financial conditions on the development of scientific research, as well as the lack of high academic standards. This article while dealing with this topic also includes specific suggestions to improve the situation, including

---

¹ Presented in the scientific session of the project “STANDARDS OF SCIENTIFIC WRITING AND INDEXING OF SCIENTIFIC JOURNALS BY IMPACT FACTOR”, with the financial support from Western Balkan Fund-Individual Move Grants

possible steps to increase cooperation between universities and to advance the standards of scientific research in the region.

This analysis aims to be a contribution to address the challenges facing Western Balkan universities in the field of scientific research and to offer specific recommendations for improving the current situation.

Key terms: *western Balkans, universities, scientific research, publications.*

I. INTRODUCTION

Despite the progress made in recent years in the Western Balkans, higher education institutions continue to face challenges and difficulties.

In the Western Balkans, often political tensions, historical tensions, as well as the lack of common platforms for the exchange of ideas and scientific cooperation are some indicators that have an important impact reflected also among universities. This may result in the lack of joint projects, the low level in the exchange of expertise and ideas, which affects the general level of quality of scientific research.

It is also found that the scientific publications of universities are often far from the international standards of indexing of scientific publications. One of the reasons may be the lack of resources and infrastructure to conduct further research and improve the quality of scientific works. Limited funding and the lack of technology needed for research can affect the impossibility of achieving higher standards.

The purpose of the article is to identify and analyze the main problems and challenges that the universities of the Western Balkans face in the field of scientific research, placing particular emphasis on Albania and the challenges faced by Albanian universities.

The article has several objectives:

- Evidence of some of the challenges and difficulties of Western Balkan universities for scientific research;
- Evidence of the role and importance of institutions for increasing the performance of academics;
- Evidence of the role and importance of human resources for increasing institutional performance;
- Preparation of recommendations for increasing the standards and performance of universities for scientific research

The article aims to provide an overview of the challenges that hinder the improvement of scientific research standards in this region.

II. METHODOLOGY

For the realization of this article, that is to understand and analyze the challenges of scientific research in the universities of the Western Balkans, the method of observation and analysis was used. This analysis was carried out through a continuous process of observing scientific activities, research projects and interactions in the universities of this region.

The questionnaires' has included monitoring of academic publications, research infrastructure and participation in scientific projects. In addition to direct observation, the analysis is based on previous studies, reports of international organizations, official university documents and published academic analyses. This analysis has included a review of the available literature to better understand the issues and challenges in scientific research in this context.

To support the analysis, questionnaires and interviews were conducted with university representatives, professors, and individuals involved in the field of scientific research at these universities. These questionnaires carried out during the implementation of the project "*Standards of Academic writing and scientific journal index*"², an individual project financed by the Western Balkan Fund, move grant, have helped to summarize different views and to have a broader understanding of the challenges determined.

The information collected from these sources has been analyzed and interpreted to identify trends, causes, and effects of scientific research challenges in Western Balkan universities.

The questionnaire consisted of ten questions and was answered by sixteen lecturers from the International University of Struga in North Macedonia, and twenty-six lecturers from Reald University College in Albania.

III. RESULTS

Nr.	Question	Alternatives	Answers	
			IUS ³	RUC ⁴
1.	How would you currently assess the level of scientific research in the Western Balkans?	a. Low Level, b. Medium Level, c. High Level	a. 16 b. 0 c. 0	a. 26 b. 0 c. 0

² Project is implemented in the International University of Struga, in Struge, North Macedonia from Dr. Engjëllushe Zenelaj, as the winner of individual grant by Western Balkan Funds.

³ IUS- International University of Struga

⁴ RUC-Reald University College

2.	How would you classify the causes of the difficulties you encounter in scientific research?	a. Institutional b. Financial c. Technological d. Other	a. 0 b. 10 c. 6	a. 2 b. 16 c. 8
3.	How do you assess the level of academic staff and student exchanges in Western Balkan universities?	a. Low Level, b. Medium Level, c. High Level	a. 16 b. 0 c. 0	d. 26 a. 0 b. 0
4.	How do you assess the level of cooperation between universities in the Western Balkans?	a. Low Level, b. Medium Level c. High Level	a. 16 b. 0 c. 0	a. 26 b. 0 c. 0
5.	What do you suggest for increasing the performance of universities in the Western Balkans?	a. Strategy and policy making in HEIs ⁵ b. Drafting of strategies and policies in the Ministry of Education c. Policy support from governments or organizations d. Initiatives of HEIs among institutions in the Western Balkans	a. 3 b. 2 c. 6 d. 5	a. 6 b. 3 c. 10 d. 7
6.	Have you had any collaboration for scientific research with researchers from the Western Balkans and in what form?	a. YES a.1. Conference a.2. Article Publication a.3. Project b. NO	a. 5 b. 11	a. 10 b. 16
7.	Did you have information about WBF ⁶ before the presentation from your colleague	a. Yes b. No	a. 3 b. 13	a. 2 b. 24
8.	How would you rate the calls and programs of the WBF for your academic career in the Western Balkans?	a. Important b. Unimportant c. Very important	a. 6 b. 0 c. 10	a. 14 b. 0 c. 12
9.	Do you consider applying to the next calls from the WBF for individual or institutional grants?	d. YES e. NO f. Not Sure	d. 8 e. 2 f. 6	d. 12 e. 3 f. 11
10.	How important do you consider the increase of cooperation between HEIs in the Western Balkans?	a. Important b. Unimportant c. Very important	a. 7 b. 0 c. 11	a. 11 b. 0 c. 15

In general, all respondents have evaluated the scientific research in the Western Balkans as well as the level of staff and student exchanges at a minimal level. Among the main factors of the low level of scientific research, various causes such as financial,

⁵ HEI- High Education Institutions

⁶ WBF- Western Balkan Fund

technological, lack of modernization of curricula, lack of definition of standards, etc. are listed.

In general, the increase of cooperation in the universities of the region is considered important. In order to increase the level of cooperation in general, the respondents think that it is important to increase supporting policies from governments and organizations, as well as increasing initiatives from institutions.

IV. DISCUSSION

The Western Balkans, while facing common challenges, also exhibits considerable variation across its countries. Common challenges and priorities include: Digital skills, Green transition, Out-migration to the EU, Institutional autonomy and governance, Prevalence of secondary VET, Inequality of outcomes⁷. The results of the questionnaires guide our research towards a more extensive analysis by integrating them with the reasoning of other researchers and the authors of the article. In the Western Balkans, universities face several challenges such as:

- **Demographic crisis:** Emigration and the decrease in the birth rate are directly reflected in the number of students in the auditoriums. The demographic crisis is an important challenge that affects universities in the Western Balkans. The continuous emigration and reduction of the population in the countries of this region has a direct impact on the number of students enrolled in universities. This has an impact on the overall level of university enrollments, reducing the number of students in the auditoriums. The demographic crisis brings a limitation in the potential base of students to enroll in universities. Population decline, as a result of emigration and other demographic factors, causes universities to have fewer applications and enrollments in various academic programs, and in addition, the brain drain has direct consequences on the efficiency of scientific research. The decline in the number of students is a chain-effect in all types of universities, both public and private. During the beginning of the new academic year 2023-2024 in Albania, many district universities have closed some of the programs and some others continue to remain open even though there are less than the minimum number of students allowed by law.

- **Financial issues:** Lack of financial resources is a fundamental challenge for universities in the Western Balkans. Limited funding can have a direct impact on the

---

⁷ For more statistical data see the article of LUCIA BRAJKOVIC "Education policy and development in the Western Balkans Policy & Strategy", 7 November 2023 <https://www.eaie.org/blog/western-balkans-education-policy.html>

quality of education provided, the ability to improve infrastructure and the opportunity to develop new and innovative research. Lack of financial resources is a major challenge for universities in this region. This can affect the quality of education and the ability to develop new research. Universities need large investments in science, technology, and other resources to ensure a suitable environment to develop quality scientific research. A lack of funding can lead to a weakness in physical infrastructure, a lack of equipment needed for laboratory and computing research, and a lack of funds to pay for expertise and assistance from more specialized professors and academics. It is enough to look at the budget of the governments in the countries of the Western Balkans for scientific research and education and the attention of policymakers in this direction is easily evident. Also, the higher education institutions themselves, especially in Albania, have had a zero-value scientific research budget for years. It is also observed the differentiating policy by governments between public and non-public universities, for the financing of research projects, always favoring public universities and in some cases excluding non-public universities⁸. This exclusionary policy is discriminatory as it should be the quality of the project proposal that should decide the women winners and not the status of the organization.

- **Quality of education:** For some universities, the quality of education is still below the appropriate standards, unlike well-known universities in the West. The lack of standardization and the low level of quality of education in some universities of the Western Balkans is a challenge that is becoming essential for the advancement of higher education in this region. This difference in quality can affect the reputation and ability of universities to attract new students, retain qualified academic staff and contribute to the development of high-quality scientific research. Compared to well-known universities in the Western Europe, universities in the Western Balkans may lack the necessary resources to provide a quality higher education. Poor infrastructure, lack of advanced technology, and lack of appropriate study programs may be some of the factors that contribute to this difference in quality. The Accreditation processes that universities are facing in recent years are a positive step, but they move slowly and in some cases are not realistic for meeting the standards.

- **Curriculum and technology modernization:** Universities should update their curricula to reflect the needs of the labor market and the development of technology. The modernization of the curricula in the universities of the Western Balkans is an important step towards adapting higher education to the latest developments in the labor market and technological advancements. Updating curricula to reflect labor market needs and technological development ensures that students are prepared for new challenges and

---

⁸ The case of calls for projects financed by the Albanian government through AKKSHI which excluded non-public universities for technological equipment during the year 2023

opportunities in the work environment. This includes the improvement of educational programs in order to prepare students for the labor market and growth and development for academic staff on an ongoing basis. The lack of modernization of curricula and study programs as well as technology is evident in the level of unemployment for graduates in certain fields who do not find themselves fully in the labor market. At the same time, the budget for the university education system should be increased and a national strategy for the integration of technology in the Albanian education system should be drafted. In addition, the national agency of society information needs to accredit the technological system in education, set standards, and implement them equally in all educational institutions

- **Corruption issues:** In some cases, corruption can have an impact on the recruitment of academic staff and the student assessment process. Corruption in the education sector is a serious challenge in the Western Balkans, affecting the recruitment processes of academic staff⁹ and the evaluation of students. In such cases, corrupt practices can affect many spheres of university life and damage academic integrity and the quality of education provided. The impact of corruption on the recruitment of academic staff may cause situations where unqualified or academically disabled persons may be promoted to important positions. This may affect the quality of teaching and research in the affected universities. In relation to student assessment, corruption¹⁰ can lead to situations where underperforming or not deserving students may be unfairly favored in academic assessments. The cases published by the media on corruption in higher education affect the lowering of the quality standards of education and the decrease of credibility. Aspects of corruption are also observed in cases of abuse of the budget of public universities. There are not a few cases published by the control institutions about violations and misuse of the university budget.¹¹

- **Mobility of students and staff:** Compared to universities in the Western European countries, many universities in the Western Balkans have challenges in supporting the mobility of students and academic staff. Indicators speak of a low level of exchange of academic staff and students in the Western Balkans.

---

⁹ On the official websites of public/non-public universities, in most cases, is not found any announcement for vacant positions

¹⁰The most recent case in Albania is the one at the "Luigj Gurakuqi" University in Shkodër, where the former rector was suspended from office according to the order of the Ministry of Education No. 313 Date 22.06.2023, letter No. 3911 dated 22.06. 2023, this suspension was due to serious violations discovered by the investigative TV show STOP dated 21.06.2023

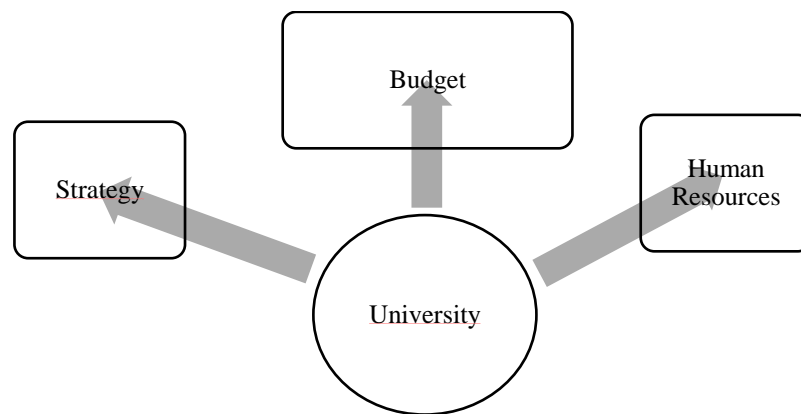
¹¹ The case of the State Supreme Audit Report, 2021 regarding the audit at the University of Tirana, as well as the reports published by the Civic Center <https://citizens-channel.com/2022/11/09/ku-shkojne-parate-e-universiteteve-miliona-per-sigurine-e-godinave-0-38-per-kerkim-shkencor/>

- **International cooperation:** Currently, cooperation agreements are found in many universities, which in most cases remain as documents without concrete products. Cooperation with other universities and knowledge exchange is still developing and there is room for improvement.

V. CONCLUSIONS AND RECOMMENDATIONS

All higher education institutions in the Western Balkans must think seriously and make concrete commitments to the challenges they face. The drafting of concrete strategies with real and measurable objectives would be listed as the first step for any institution. Below is reflected in graphic representation a thought which is very essential. This way of presentation was chosen not without purpose, but to understand that the university and human resources are the determinants of the total performance.

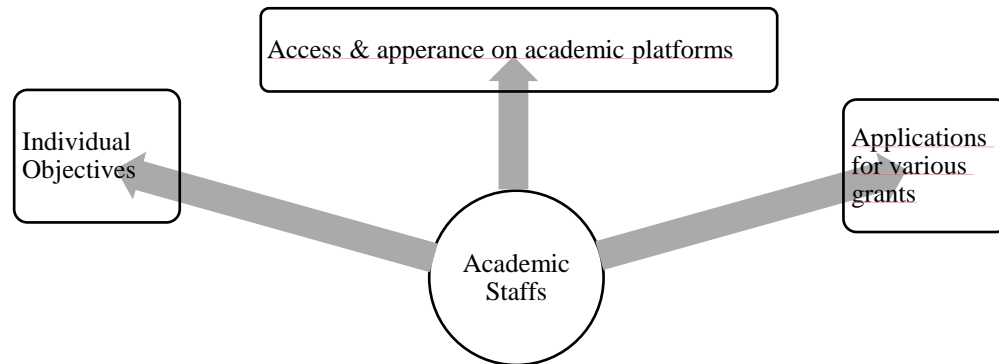
Fig.1 Illustrative presentation of the university's Performance Enhancement Instruments

Generally, it is recommended that the strategy of a university in the Western Balkans should include sustainable steps to develop and face the challenges mentioned above. Here are some key points of such a strategy:

- **Improving the quality of education:** The university should set high standards for the quality of education and ensure that programs and curricula are updated to meet the needs of the labor market and the development of technology.
- **Investment in human resources:** The University should invest in the recruitment and training of academic and administrative staff to ensure a dedicated and qualified team.

Fig. Nr.2, Illustrative presentation of the role of academics in improving the performance of the university

- **Diversification of financial resources:** The strategy should include agreements with the government, the private sector, and international sources to ensure sufficient financing. Universities may consider different options to increase financial resources. This includes seeking additional resources from public and private sources, applying for funding of scientific projects at the international level, as well as creating strategic partnerships with the private sector and various organizations to provide financial support. Also, the state can play a key role in increasing funding for universities by investing more in higher education and scientific research as a priority that will increase the quality of education and the international competitiveness of universities in this region. A sustainable and appropriate financing policy can help to overcome financial shortages and lead to the improvement of the quality of higher education in the Western Balkans. However, governments should not discriminate in funding scientific research projects between public and non-public universities.

- **International cooperation:** The University should develop partnerships and agreements with other international universities and institutions to increase the mobility of students and staff, as well as to share knowledge and resources.

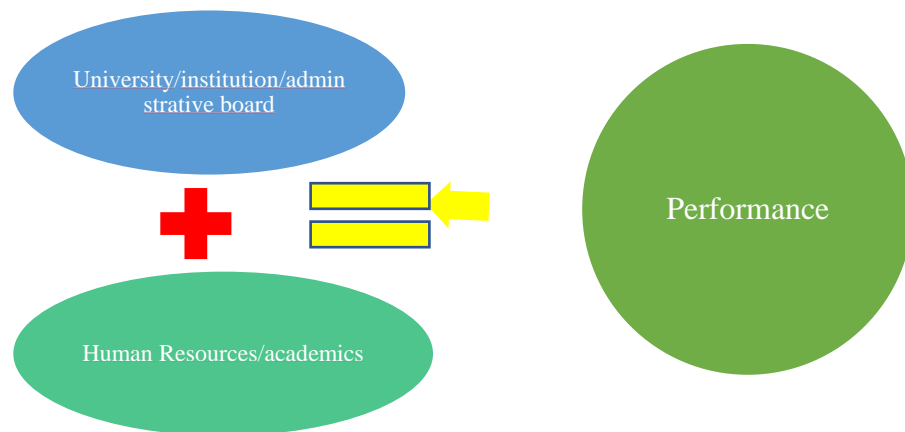
- **Use of technology and digitization:** The University must use technology to improve the efficiency of the administration, the teaching process, distance learning, and to develop innovative research. Also, all universities must have technologies certified by the Information Agencies for the purpose of protecting data, avoiding abuses, corruption, and increasing the general standard.

- **Social and institutional responsibility:** The university should have an active role in solving social and environmental issues in its community. The involvement and commitment of universities in social and environmental issues in the community where they are located is essential to influence positive changes in their community and to prepare

students for a responsible social and environmental role. Some ways in which universities can implement their social and environmental responsibility is by increasing cooperation with regional and local actors. Through their commitment, universities become a positive force in society, contributing to the development of a new generation that is prepared to contribute to positive social changes and to protect the environment in which they live.

- **Performance monitoring and evaluation:** The University must have clear systems to monitor and evaluate performance in line with its strategic objectives. Performance monitoring and evaluation systems are essential for universities to ensure that they are meeting their strategic objectives and to improve the sustainability and quality of their services and programs. Some steps that universities can take to develop these systems are related to defining objectives, achieving them, and evaluating for continuous improvement.

Fig. Nr.3, Illustrative presentation of the logic of universities' performance

Regarding the demographic challenge, universities can find innovative ways to attract new students, through the provision of attractive programs, cooperation with industry and various organizations to ensure employment opportunities after completing studies, as well as the promotion of higher education. at wider levels, providing easier access to specialized programs.

Also, investments in strategies to retain local talent and improve the quality of education can help keep students in the country and increase their numbers in universities. Creating financial aid programs, scholarships and support opportunities for students from economically disadvantaged groups can be a way to improve participation and completion of studies for this group.

Such a carefully prepared and implemented strategy can help a university in the Western Balkans to develop and face challenges successfully.

To address these challenges, it is important to have a shared commitment to build research capacity, improve infrastructure, increase funding and develop various platforms for collaboration between universities. Investing in technology, trained human resources and raising academic standards can help improve scientific research and increase the quality of publications at an international level.

Creating joint programs and projects for academic cooperation, as well as promoting the exchange of knowledge and ideas through conferences and other activities can help improve the situation and increase the quality of scientific research in the Western Balkans.

REFERENCES & LITERATURE

1. Buletini Shkencor Reald, "REGULATIONS FOR THE ORGANIZATION AND OPERATION OF THE BULETINI SHKENCOR REALD & MANUSCRIPT SUBMISSION GUIDELINES" 2022, https://unireald.edu.al/wp-content/uploads/2023/02/Author_guidlines_Buletini_Reald.pdf
2. Buletini Shkencor Reald, "*REGULATIONS FOR THE ORGANIZATION AND OPERATION OF THE BULETINI SHKENCOR REALD & MANUSCRIPT SUBMISSION GUIDELINES*" 2022, https://unireald.edu.al/wp-content/uploads/2023/02/Author_guidlines_Buletini_Reald.pdf
3. Cenerić I., Ayan M., Todorović M., Marković J.Č., "ARISE Action for Reducing Inequalities in Education Comparative report for Albania, Bosnia and Herzegovina, North Macedonia, Kosovo, Serbia and Turkey", Centre for Education Policy, Carigradska 21/20, Belgradecep@cep.edu.rs, www.cep.edu.rs
4. DANIEL ANDERSEN, "The internationalization deficit of research and higher education in the western Balkans A CASE STUDY OF THE REGION", Utrecht University, 06.07.2018 Irish-Dutch Double Degree University College Dublin/Utrecht University
5. <https://citizens-channel.com/2022/11/09/ku-shkojne-parate-e-universiteteve-miliona-per-sigurine-e-godinave-0-38-per-kerkim-shkencor/>
6. https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/edat_ifse_03/default/table?lang=en
7. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Enlargement_countries_-_education_statistics#Number_of_pupils_and_students

8. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Enlargement_countries_-_education_statistics#Tertiary_education Data extracted in May 2023. Planned article update: June 2024
9. Kajsiu Blendi, “*Higher Education in Albania: The Never Ending Challenge*”, INTERNATIONAL HIGHER EDUCATION 15, Number 82: Fall 2015
10. KOLEGJI UNIVERSITAR “REALD” STRATEGJI ZHVILLIMI (2021 – 2026), (Miratuar me Vendim nr. 6, datë 02.06.2020, të Bordit të Administrimit), <https://unireald.edu.al/wp-content/uploads/2022/08/3.-Stratgjia-e-Zhvillimit-Institucional-2021-2026-1.pdf>
11. LUCIA BRAJKOVIC “*Education policy and development in the Western Balkans Policy & Strategy*”, 7 November 2023 <https://www.eaie.org/blog/western-balkans-education-policy.html>
12. Sabriu, Miranda (2013): “The European Perspective of the Four Western Balkan Countries” International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences December 2013, Vol. 3, No. 12, pp. 432 -445,
13. Urdher-Nr.36-date-24.1.2023 e Ministrisë së Arsimit “PËR MIRATIMIN E RREGULLORES PËR KRIJIMIN E REGJISTRIT SHTETËROR TË REVISTAVE SHKENCORE QË BOTOHEN NË REPUBLIKËN E SHQIPËRISË” <https://arsimi.gov.al/wp-content/uploads/2023/01/Urdher-Nr.36-date-24.1.2023-Pdf.pdf>
14. Urdhrit të Ministrisë së Arsimit, Nr.313 Datë 22.06.2023, shkresa me nr.3911 prot, datë 22.06.2023, “Për pezullimin nga detyra të Rektores së Universiteti “Luigj Gurakuqi” Shkodër
15. Zenelaj E., “*Challenges of Albanian System Education in Systematic Integration of Technology and Education*”, Global Smart Education Conference 2022 Digital Literacy and Smart Learning Forum, Published in 2023 by Smart Learning Institute of Beijing Normal University, 12th Floor, Block A of JingshiScience and Technology Building, No. 12 Xueyuan South Road, Haidian District, Beijing© Smart Learning Institute of Beijing Normal University 2023 , http://sli.bnu.edu.cn/en/Download/Promotional/Research_Report/2023/0321/2821.html
16. Zgaga, Pavel (2013): “Reconsidering Higher Education Reforms in the Eastern Balkans: ‘Policy Colonies’ or ‘Policy Autarchies’?” in Zgaga, Pavel; Teichler, Ulrich; Brennan John (editors): Globalisation Challenge for European Higher Education: Convergence and Diversity, Centres and Peripheries, pp. 347-370
17. Zhllima E., Imami D., Rama K., Shahini A., “*Corruption in Education during Socialism and the Postsocialist Transition: The Case of Albania*”, Region: Regional Studies of Russia, Eastern Europe, and Central Asia, Volume7, Number 2, July 2018, pp.

51-70 (Article)Published by Slavica Publishers, DOI:For additional information about this article, Access provided at 29 Mar 2019 17:17 GMT from Idaho State University, <https://doi.org/10.1353/reg.2018.0016>, <https://muse.jhu.edu/article/707823>

